

Курильський Юрій Ісидорович — заслужений тренер УРСР (1972 р.). Закінчив Одеський педагогічний інститут ім. К.Д. Ушинського (1955 р.). Підготував Людмилу Гуреєву — срібного призера Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.); Валентину Мишак — срібного призера Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.), срібного призера чемпіонату світу (1962 р.), чемпіонку Європи (1963, 1967 рр.), переможця Кубка європейських чемпіонів (1962 р.); Ольгу Козакову — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіонку Європи (1975 р.) та бронзового призера (1971 р.) чемпіонату Європи; Любов Рудовську — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.); Ольгу Шкурнову — чемпіонку Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), срібного призера чемпіонату Європи (1983р.).

Белкін Михайло Самуїлович — заслужений тренер УРСР (1975 р.). Підготував Бориса Терещука — чемпіона Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), чемпіона Європи (1971 р.), переможця Кубка світу (1969 р.).

Сєвєров Євген Олександрович — заслужений тренер СРСР (1980 р.). Закінчив Луганський машинобудівний інститут (1963 р.). Підготував Валерія Кривова — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), чемпіона світу (1978 р.) та чемпіона Європи (1977 р.); Федора Лашьонова — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), чемпіона світу (1978 р.) та чемпіона Європи (1977, 1979 рр.).

Сурков Олександр Михайлович — заслужений тренер України (1975 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України. Закінчив Черкаський педагогічний інститут, (1959 р.). Підготував **Осадчу Лілію** — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіонку Всесвітньої універсиади, чемпіонку Європи.

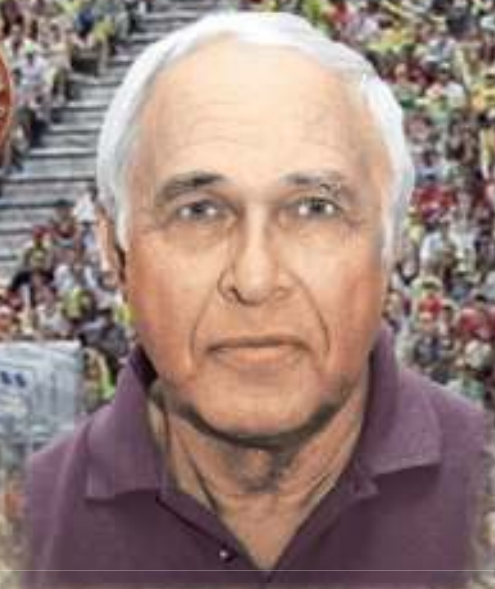
Салін Валентин Іванович — заслужений тренер УРСР (1973 р.). Закінчив Одеський педагогічний інститут. Підготував **Володимира Беляєва** — чемпіона Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), чемпіона Європи (1967 р.); **Валерія Кривова** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), чемпіона світу (1978 р.) та чемпіона Європи (1977 р.); **Федора Лашьонова**, чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), чемпіона світу (1978 р.) та чемпіона Європи (1977, 1979 рр.).

Пименов Михайло Павлович — заслужений майстер спорту (1951 р.), майстер спорту з фехтування (1946 р.). Закінчив ДЦОЛІФК (1944 р.). Чемпіон світу (1949, 1952 рр.), чемпіон Європи (1950, 1951 рр.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1985 р.). Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1957 р.), медалями «За трудову доблесть» (1969 р.), «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 рр.» (1946 р.). Підготував **Володимира Іванова** — чемпіона Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), бронзового призера чемпіонату світу (1966 р.), чемпіона Європи (1967 р.); **Олега Молибogu** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіона світу (1978, 1982 рр.).

Барський Марк Абрамович — заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР (1967 р.). Закінчив Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського (1957 р.). Підготував **Віктора Михальчука** — чемпіона Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), чемпіона Європи (1967 р.).

Поронік Станіслав Васильович закінчив КДІФК (1967 р.). Підготував Олега Молибогу — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіона світу (1978, 1982 рр.).

Хинчук Іон Маркович — заслужений тренер УРСР. Закінчив КДІФК (1963 р.). Підготував Лілію Осадчу — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), срібного (1975 р.) та бронзового призера (1978 р.) чемпіонатів світу, чемпіонку Європи (1971, 1975); Ганну Мазур — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіонку Європи (1971, 1975 рр.).

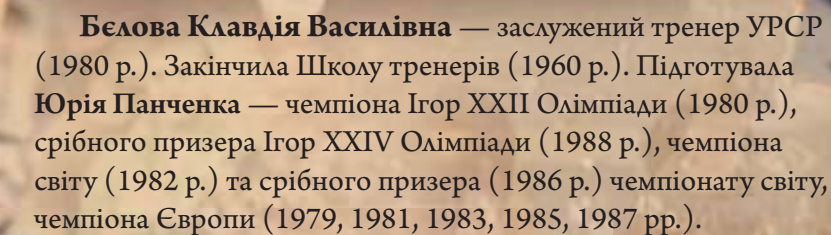

Карвась Юрій Олексійович — заслужений тренер УРСР (1973 р.). Закінчив КДІФК (1957 р.). Підготував Лілію Осадчу — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), срібного (1975 р.) та бронзового призера (1978 р.) чемпіонатів світу, чемпіонку Європи (1971, 1975); Ганну Мазур — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіонку Європи (1971, 1975 рр.).

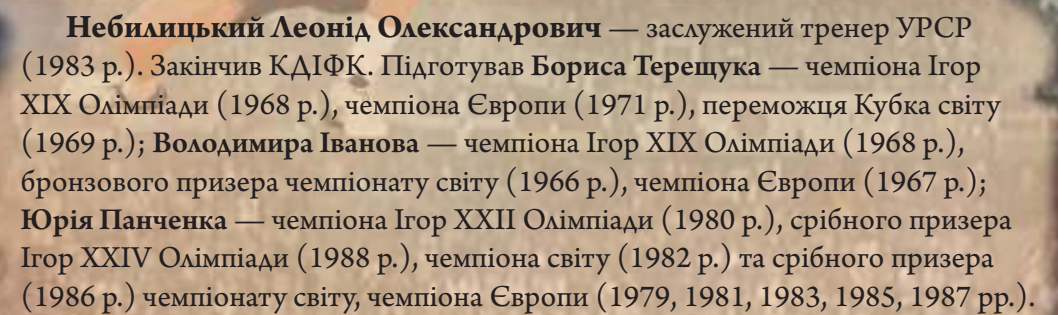

Гнатюк Генріх Олександрович — заслужений тренер УРСР (1976 р.). Закінчив КДІФК (1959 р.). Нагороджений медаллю «За трудову доблесть» (1976 р.), Грамотою Президії Верховної Ради СРСР (1976 р.). Підготував Лілію Осадчу — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), срібного призера (1975 р.) та бронзового призера (1978 р.) чемпіонатів світу, чемпіонку Європи (1971, 1975); Ганну Мазур — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіонку Європи (1971, 1975 рр.).

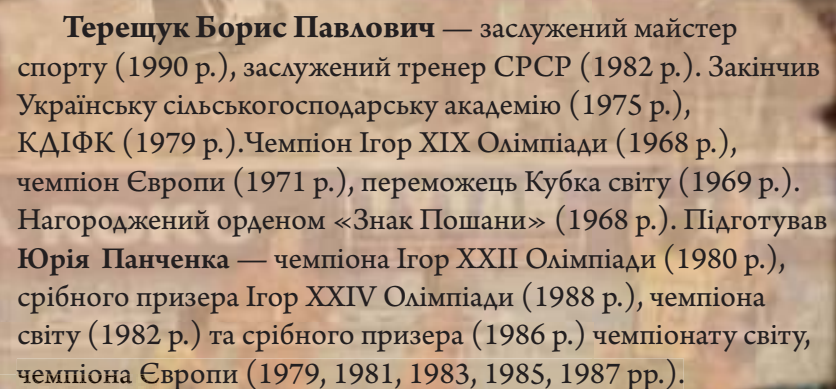

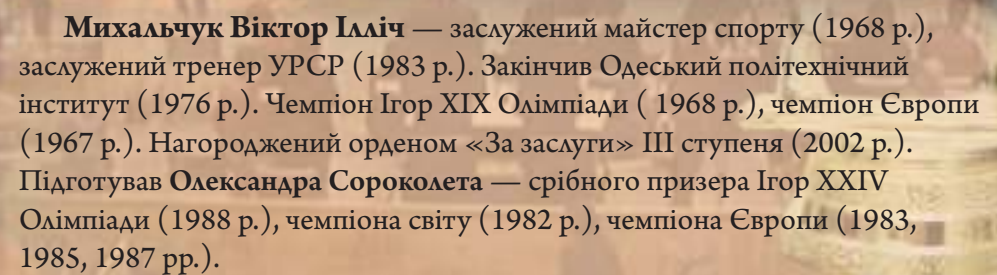
Белова Клавдія Василівна — заслужений тренер УРСР (1980 р.). Закінчила Школу тренерів (1960 р.). Підготувала **Юрія Панченка** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона світу (1982 р.) та срібного призера (1986 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1979, 1981, 1983, 1985, 1987 рр.).

Небилицький Леонід Олександрович — заслужений тренер УРСР (1983 р.). Закінчив КДІФК. Підготував **Бориса Терещука** — чемпіона Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), чемпіона Європи (1971 р.), переможця Кубка світу (1969 р.); **Володимира Іванова** — чемпіона Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), бронзового призера чемпіонату світу (1966 р.), чемпіона Європи (1967 р.); **Юрія Панченка** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона світу (1982 р.) та срібного призера (1986 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1979, 1981, 1983, 1985, 1987 рр.).

Терещук Борис Павлович — заслужений майстер спорту (1990 р.), заслужений тренер СРСР (1982 р.). Закінчив Українську сільськогосподарську академію (1975 р.), КДІФК (1979 р.). Чемпіон Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), чемпіон Європи (1971 р.), переможець Кубка світу (1969 р.). Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1968 р.). Підготував **Юрія Панченка** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона світу (1982 р.) та срібного призера (1986 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1979, 1981, 1983, 1985, 1987 рр.).

Михальчук Віктор Ілліч — заслужений майстер спорту (1968 р.), заслужений тренер УРСР (1983 р.). Закінчив Одеський політехнічний інститут (1976 р.). Чемпіон Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), чемпіон Європи (1967 р.). Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2002 р.). Підготував **Олександра Сороколета** — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона світу (1982 р.), чемпіона Європи (1983, 1985, 1987 рр.).

За лаштунками успіху

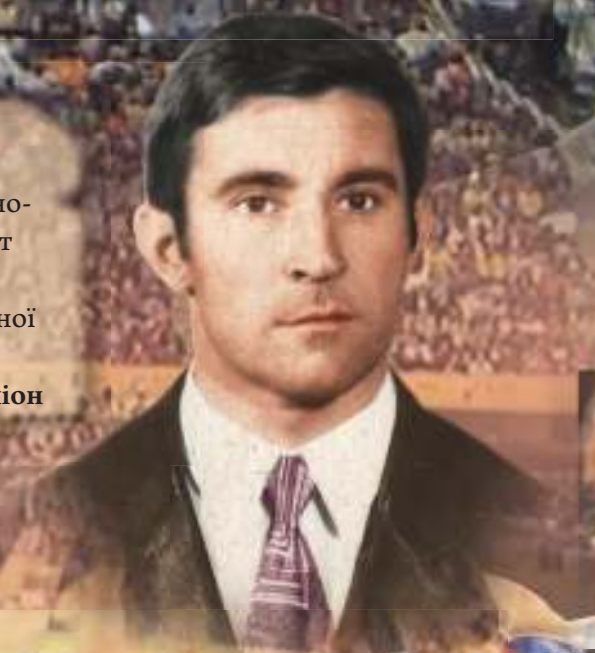

«На спортивному шляху мені довелося зустріти надзвичайно талановитих тренерів, які вміли майстерність своїх підопічних спортсменів вивести на передові позиції світового волейболу. Спортом я серйозно почав займатися у дитячій команді університету, де тренером працював видатний тренер-педагог Володимир Степанович Пономаренко — спеціаліст із підготовки молодого покоління. Він навчив нас основ усіх технічних прийомів волейболу. Вдосконалювати технічні варіанти гри допомагали тренер ХПІ Семен Брагінський та тренер збірної міста Костянтин Блудов, а видатний тактик волейболу того часу Гіві Ахведіані шліфував наші тактичні дії під час роботи у збірній команді СРСР. Значний внесок у формування «людини-катапульти» зробив Григорій Шелекетін, під наглядом якого мені доводилося виконувати до 300 подач за тренування. Доля подарувала мені тренерів, кожен з яких — неперевершений знавець своєї справи»

Юрій Поярков, дворазовий олімпійський чемпіон

«Леонід Олександрович Небилицький зробив з мене, молодого гравця, так би мовити, «заготовку» для майбутнього шліфування. Заряджаючи своєю енергією, він формував у молоді важливі морально-вольові якості. Михайло Петрович Пименов, досвідчений волейболіст світового класу з власним ігровим досвідом, який допомагав у тренерській практиці і сприяв підвищенню нашої технічної і тактичної підготовки на значно вищій рівень»

Володимир Іванов, олімпійський чемпіон

«Інтелегентна, толерантна, чуйна людина, спеціаліст людських душ та волейболу — таким залишиться для нас на завжди Хинчук Іон Маркович»

Лілія Осадча, срібний призер Олімпійських ігор

«Хинчук Іон Маркович — дивовижна людина з великим серцем, це справжній інтелегент у житті і в роботі. Його відповідальність за своїх вихованок ми відчували і на спортивному майданчику, й у подальшому нашому житті. Ми завжди знаходили порозуміння з нашим тренером, який вчив нас премудростей життя й волейболу і допоміг досягти високих спортивних результатів»

Ганна Мазур, срібний призер Олімпійських ігор

«Своєрідним «хрещеним батьком» юних одеських волейболістів був Олександр Костянтинович Дюжев. Фронтвик, поранений у ногу, своєю кипучою енергією і любов'ю до волейболу він заражав буквально всіх, хто його оточував»

«Марк Абрамович Барський залишив слід не тільки у моєму становленні як волейболіста високого класу, а й в історії розвитку радянського волейболу. Його інтуїція, знання волейболу, людяність допомагали нам досягати високих результатів»

**Едуард Сибіряков,
дворазовий олімпійський чемпіон**

Євген Лапінський, олімпійський чемпіон

«Василь Андрійович Титар відчував пульсацію живого організму — своєї команди, передбачаючи її еволюційні піки і спади, впливав на її життєздатність. Він знав, що в нього є виконавці, здатні не просто виконати, а підхопити, збагатити навіть ті думки-імпульси, що виникають безпосередньо у розпалі бою»

«Я вдячний моєму першому тренеру Михайлу Самуїловичу Белкіну за те, що він навчив мене основ волейболу, а головне — примусив мене повірити у себе, у те, що я можу чогось досягти у спорті»

Юрій Венгеровський, олімпійський чемпіон

Борис Терещук олімпійський чемпіон

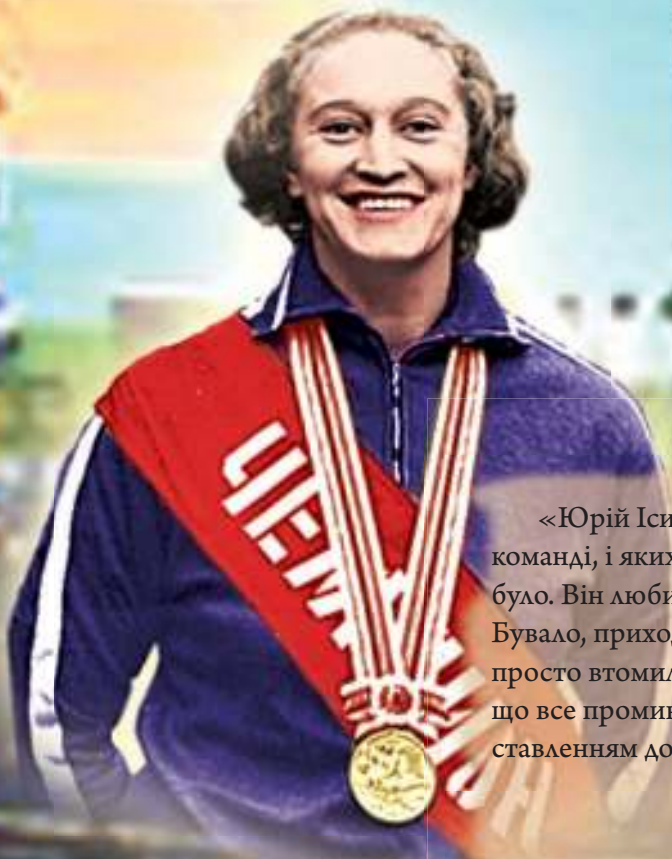
«Євген Олександрович Северов запам'ятався своєю цілеспрямованістю, новаторством. У кожному гравці знаходив свою «родзинку» і використовував її з максимальною користю для команди. Тримав дуже жорстку дисципліну. Проте на тренуваннях ніхто не «сачкував», усі тренувалися з великим бажанням, бо тренування були цікавими, продуманими до останньої дрібниці»

**Федір Лащонов, Валерій Кривов,
олімпійські чемпіони**

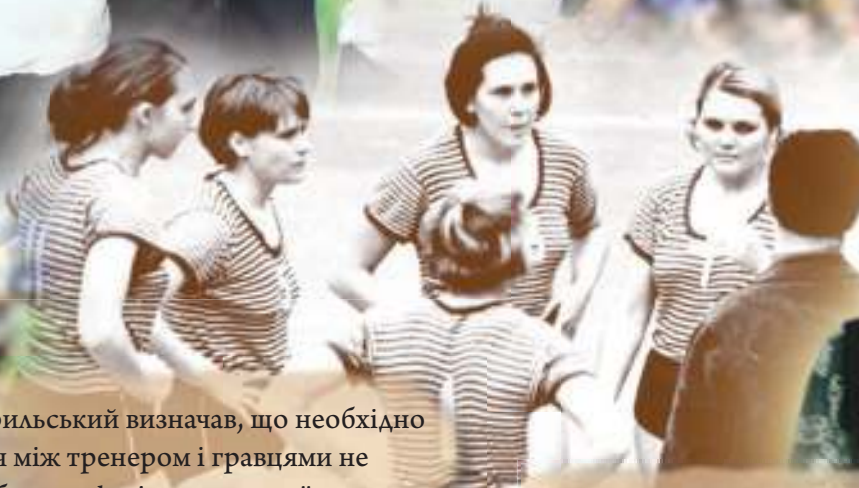
«Тренерське кредо нашого тренера Бориса Павловича Терещука було завжди незмінним: він прагнув створити не просто хорошу команду, а сильний, згуртований колектив одностудійців»

Юрій Панченко, олімпійський чемпіон

«Юрій Ісидорович Курильський визначав, що необхідно команді, і якихось протиріч між тренером і гравцями не було. Він любив волейбол, був професіоналом своєї справи. Бувало, приходиш на тренування — то голова болить, або просто втомилася. Але він так заряджав нас своєю енергією, що все проминало, він заряджав команду своїм запалом і ставленням до справи. Чудова була людина»

**Валентина Мишак, срібний призер
Олімпійських ігор**

«Юрій Ісидорович Курильський був дуже талановитою і доброю людиною. Про нього можна сказати тільки найкращі слова. Курильський був тренером найвищої кваліфікації»

**Любов Рудовська, срібний призер
Олімпійських ігор**

Гандбол

Гандбол увійшов до олімпійської програми серед чоловічих команд у складі 11 чол. з 1936 р., починаючи з Ігор XI Олімпіади в Берліні, з 1972 р. на Іграх XX Олімпіади в Мюнхені — у складі 7 чол. Змагання серед жінок вперше відбулися у 1976 р. на Іграх XXI Олімпіади в Монреалі. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з гандболу у складі збірних команд СРСР (чоловічих і жіночих) з 1976 р. На Іграх XXV Олімпіади (1992 р.) — у складі Об'єднаної команди СНД. На Іграх XXVIII Олімпіади (2004 р.) виступала жіноча команда України.

Федерація гандболу України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1992 р. За часів незалежності України її очолювали: Двойних Юрій Олексійович (1992—1994 рр.), Рева Віталій Михайлович (1994—2005 рр.), Миленський Владислав Миколайович (2005—2010 рр.) Третяков Валерій Михайлович (з 2010 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші гандболісти виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Турчин Ігор Євдокимович — заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР (1971 р.). Закінчив Кам'янець-Подільський педагогічний інститут (1959 р.). Кандидат педагогічних наук. Нагороджений орденами «Знак Пошани» (1971 р.), Трудового Червоного Прапора (1976, 1980 рр.). Підготував 20 олімпійських чемпіонів (1976, 1980 рр.): Людмилу Бобрусь (2), Тетяну Глущенко, Галину Захарову, Ольгу Зубареву, Ларису Карлову (2), Марію Літошенко, Ніну Гецько (Лобову), Наталію Лук'яненко, Валентину Лутаєву, Тетяну Макарець (2), Любов Одиноківу, Ірину Пальчикову, Людмилу Панчук, Зінаїду Турчину (2), Наталію Шерстюк (2); 20 чемпіонів світу (1982, 1986 рр.): Марину Базанову (2), Ольгу Дідусенко, Ольгу Зубареву, Ларису Карлову (2), Ніну Гецько, Ірину Малько, Світлану Манькову, Наталію Митрюк (2), Олену Немошкало, Любов Одиноківу, Тамілу Олексюк, Ірину Пальчикову, Людмилу Панчук, Ольгу Семенову, Євгенію Товстоган, Зінаїду Турчину (2) та 12 бронзових призерів Ігор Олімпіад (1988, 1992 рр.): Марину Базанову (2), Тетяну Горб (2), Ларису Карлову, Світлану Манькову, Наталію Митрюк, Олену Немошкало, Наталію Русаченко, Ольгу Семенову, Євгенію Товстоган, Зінаїду Турчину. Під його керівництвом команда «Спартак» (Київ) 13 разів виборювала Кубок європейських чемпіонів.

Ратнер Леонід Анатолійович — заслужений тренер УРСР (1976 р.). Закінчив Кримський педагогічний інститут (1959 р.). Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2004 р.). Підготував Валентину Лутаєву — чемпіонку Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), володарку Кубка європейських чемпіонів (1983 р.); Наталію Шерстюк — чемпіонку Ігор XXI та XXII Олімпіад (1976, 1980 рр.), срібного (1975, 1978 рр.) та бронзового (1973 р.) призера чемпіонатів світу, володарку Кубка європейських чемпіонів (1970—1973, 1975, 1977, 1979 рр.) та збірну команду України—бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.): Людмилу Шевченко, Ганну Бурмистрову, Ларису Заспу, Олену Цигицю, Наталію Ляпіну, Тетяну Шинкаренко, Ганну Сюкало, Оксану Райхель, Ірину Гончарову, Наталію Борисенко, Анастасію Бородіну, Галину Маркушевську, Марину Вергелюк, Олену Яценко, Олену Радченко.

Кубраченко Олександр Григорович — заслужений тренер України (2000 р.). Закінчив КДІФК (1967 р.). Професор. Нагороджений медаллю «За трудову доблесть». Керівник комплексної наукової групи збірних команд СРСР та України з підготовки до чемпіонатів світу та Олімпійських ігор. Разом із головним тренером Л. А. Ратнером готував збірну команду України з гандболу — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.).

Зеленов Валерій Миколайович — майстер спорту, почесний майстер спорту, заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР (1991 р.). Закінчив ЛДІФК (1960 р.). Підготував Михайла Іщенка — чемпіона Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), чемпіона світу (1982 р.) та срібного призера (1978 р.) чемпіонату світу.

Белих Маргарита Борисівна — підготувала Світлану Манькову — заслуженого майстра спорту (1986 р.), бронзового призера Ігор XXIV (1988 р.), чемпіонку світу (1986 р.), володарку Кубка європейських чемпіонів (1987, 1988 рр.).

Полонський Семен Ісаакович — заслужений тренер УРСР (1976 р.). Закінчив Черкаський педагогічний інститут (1958 р.). Підготував Сергія Кушнірюка, чемпіона Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), чемпіона світу (1982 р.) та срібного призера (1978 р.) чемпіонату світу; **Юрія Лагутіна** — чемпіона Ігор XXI Олімпіади (1976 р.); **Олександра Резанова** — чемпіона Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), срібного призера чемпіонату світу (1978 р.).

Бондаренко Володимир Семенович підготував **Тетяну Макарець** — чемпіонку Ігор XXI та XXII Олімпіад (1976, 1980 рр.), срібного (1975, 1978 рр.) та бронзового (1973 р.) призера чемпіонатів світу, володарку Кубка європейських чемпіонів (1973, 1975, 1977, 1979, 1981 рр.).

Свтушенко Леонід Макарович — заслужений тренер УРСР (1987 р.). Закінчив КДІФК (1970 р.). Підготував **Олену Радченко** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), срібного призера чемпіонату Європи (2000 р.); **Марину Вергелюк-Стрілець** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), срібного призера чемпіонату Європи (2000 р.); **Олену Цигицю** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), срібного призера чемпіонату Європи (2000 р.); **Олену Яценко** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) срібного призера чемпіонату Європи (2000 р.).

Милославський Михайло Борисович — заслужений тренер України. Закінчив Херсонський державний педагогічний інститут (1975 р.). Підготував **Анастасію Бородину** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.); **Марину Вергелюк-Стрілець** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), срібного призера чемпіонату Європи (2000 р.); **Ірину Гончарову** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), срібного призера чемпіонату Європи (2002 р.).

Воропай Петро Максимович — заслужений тренер УРСР. Підготував **Людмилу Панчук** — чемпіонку Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіонку світу (1982 р.) та срібного призера (1975 р.) чемпіонату світу, володарку Кубка європейських чемпіонів (1975, 1977, 1983 рр.).

Захаров Леонід Олександрович — заслужений тренер України (1992 р.), заслужений тренер СРСР (1992 р.). Закінчив Одеський педагогічний інститут (1968 р.). Підготував **Сергія Бебешка** — чемпіона Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), володаря Кубка світу (1990 р.), срібного призера Суперкубка (1990 р.); **Юрія Гаврилова** — чемпіона Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), срібного призера чемпіонату світу (1990 р.).

Чижов Борис Миколайович — майстер спорту (1967 р.), заслужений тренер України (1992 р.). Закінчив КДІФК (1969 р.). Підготував **Сергія Бебешка** — чемпіона Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), володаря Кубка світу (1990 р.), срібного призера Суперкубка (1990 р.); **Юрія Гаврилова** — чемпіона Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), срібного призера чемпіонату світу (1990 р.); **Олександра Риманова** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона світу (1982 р.).

Зупко Йосип Васильович — заслужений тренер УРСР. Закінчив ЛДІФК. Підготував Ніну Лобову — чемпіонку Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіонку світу (1982 р.).

Портной Андрій Анатолійович — заслужений тренер України (2000 р.). Закінчив КДІФК (1982 р.). Підготував Олену Радченко — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р), срібного призера чемпіонату Європи (2000 р.).

Коган Леонід Борисович — заслужений тренер УРСР (1980 р.). Закінчив КДІФК (1960 р.). Підготував Ларису Карлову — чемпіонку Ігор XXI та XXII Олімпіад (1976, 1980 рр.), бронзового призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіонку світу (1982, 1986 рр.) та срібного призера (1978 р.) чемпіонату світу, восьмиразову володарку Кубка європейських чемпіонів (1977—1987 рр.); Ірину Пальчикову — чемпіонку Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), чемпіонку світу (1982 р.), володарку Кубка європейських чемпіонів (1977, 1981, 1983 рр.).

За лаштунками успіху

«Я охоче тренувалася в гандбольній секції, яку організував у дитячо-юнацькій спортивній школі молодий тренер Ігор Євдокимович Турчин. Щоб зацікавити учениць, Ігор Євдокимович залучав нас займатися і бігом, і різноманітними рухливими іграми, волейболом, баскетболом. І все це виховувало в нас якості, потрібні гандболістові. Тренер знав, що тільки таке розмаїття може по-справжньому закріпити дівчаток за цією секцією. Адже на той час гандбол ще не набув такої популярності, як сьогодні. Дехто вважав його не жіночим видом спорту. Наш наставник виховував у нас любов до цього виду спорту. Ігор Євдокимович прищеплював нам почуття колективізму, взаємодопомоги. А уже все це повинне об'єднувати команду не тільки на матчі чи на тренуванні, а й за межами ігрового майданчика. Ми пронесли це почуття через усе життя»

Ірина Пальчикова,
олімпійська чемпіонка

«На своєму спортивному шляху я зустрічала багато гандбольних тренерів і наставників. Та все ж найкращими для мене на все життя залишилися тільки вони — Йосип Васильович Зупко та Ігор Євдокимович Турчин. Обидва вони — схожі, емоційні, імпульсивні, фанати улюбленої справи».

Ніна Лобова, олімпійська чемпіонка

«Ігор Євдокимович Турчин ходив по багатьох школах і відбирав дівчат, збирав майбутні діаманти. З нашої школи до його групи потрапило лише двоє — я і Галя Захарова. Він зумів з 13 років прищепити нам любов до цього виду спорту. Спочатку у нас були тренування один раз на тиждень, потім три, чотири, п'ять, шість, а згодом — і дванадцять. Тому майже весь час ми проводили з тренером. Батьки були на роботі, а ми — представлені вулиці і Турчину. Ми й уроки готували разом із ним: писали твори, вирішували математичні задачі. Ігор Євдокимович був дуже розумним, начитаним і цікавим. І, доречі, дуже красивим. Усі дівчата були у нього закохані»

Зінаїда Турчина, дворазова олімпійська чемпіонка

«Ігор Євдокимович не любив програвати. І цього навчав нас протягом багатьох років. Ми вдячні йому за мудру науку»
Любов Одинокова, дворазова олімпійська чемпіонка

«На гандбольному матчі, який я прийшов подивитися з другом, до мене, двометрового сімнадцятирічного хлопця, підійшов Сергій Полонський, тренер клубу вищої ліги. Незабаром він включив мене до складу збірної команди республіки. Включив, попри всі висловлювання, що були чутні з усіх боків: «Куди ти його береш? Пацан же ще!» Так почалася моя спортивна кар'єра, за що я вдячний моему першому наставнику»

Сергій Кушнірюк, олімпійський чемпіон

«Наш тренер Ігор Євдокимович Турчин не тільки навчав нас захисних дій, він намагався прищепити нам любов до гри в обороні, бо, за його словами, хороший захисник — це спортсмен, який свідомо, добросовісно і старанно виконує свої обов'язки»

Марина Базанова,
дворазовий бронзовий призер Олімпійських ігор

«Справжнього спортсмена з мене зробив, звичайно, Ігор Євдокимович Турчин. Він відмінно бачив перспективу — де і хто, відповідно до своїх здібностей, може видати максимальний результат. Завдяки його організаторським здібностям і перспективному мисленню «Спартак» і досяг успіхів»

Наталія Шерстюк, дворазова олімпійська чемпіонка

«Перемога на Олімпійських іграх була заслугою всього колективу, але передусім Ігоря Євдокимовича Турчина. Це він своєю працездатністю, фантазією, творчістю зумів заразити своїх вихованців. Я по-справжньому повірила в себе, у свої сили на тренуваннях і під час гри. Ігор Євдокимович навчив мене бачити поле, бачити воротаря під час кидка, тисячі різноманітних технічних і тактичних прийомів, умінню орієнтуватися у складностях гри. Це тренер нової формації — глибокий вдумливий педагог, компетентний спеціаліст сучасного жіночого гандболу»

**Лариса Карлова,
дворазова олімпійська чемпіонка**

«Досягти видатних успіхів, які занесено до Книги рекордів Гіннеса, Ігорю Євдокимовичу Турчину допомогла старанність і тяга до навчання. Він повністю поринав у свою роботу. Турчин був відмінником. Він мав голову на плечах. А коли чоловік розумний — він усього досягне. Ігор Євдокимович завжди все робив сам. Маючи спеціалізацію баскетбол, він взявся за новий вид спорту. Тоді ж не було нічого: ні книжок, ні спеціалістів. Тринадцятирічними дівчатками я, Зіна Турчина, Галя Захарова і Марія Літошенко прийшли до нього і у підсумку — стали олімпійськими чемпіонками. Проте тоді наш тренер ще й сам добре не знав, що таке гандбол. Та з першого свого набору виростив чемпіонів Олімпіади»

Людмила Бобрусь, дворазова олімпійська чемпіонка

«Ігор Євдокимович Турчин був великим життєлюбцем, володів несканзанною енергетикою і працелюбством. Усю цю енергію він віддавав грі. Він був восьмим гравцем полі, начебто підтримуючи кожний рух, кожну дію своєї команди».

**Галина Захарова,
олімпійська чемпіонка**

«Доля тренера важка і складна. Краще грати на майданчику, ніж бути тренером і керувати командою. Не знаю навіть, якою «залізною» людиною треба бути, щоб усе це витримати. Саме такою людиною є наш наставник Ратнер Леонід Анатолійович».

**Тетяна Шинкаренко,
бронзовий призер Олімпійських ігор**

«На теплі добрі слова подяки заслуговує наш наставник — тренер Херсонського училища фізичної культури Милославський Михайло Борисович. Чуйна людина, тренер високої кваліфікації відкрив шлях до великого гандболу не одному поколінню українських дівчат».

**Марина Вергелюк,
бронзовий призер Олімпійських ігор**

«З Олександром Григоровичем Кубраченком ми пройшли довгий шлях, починаючи з навчання в інституті до призерів чемпіонатів Європи, світу та Олімпійських ігор. Маючи значний досвід і знання, авторитет у вітчизняному і світовому гандболі, тренерським штабом була створена команда, яка протягом багатьох років була одним із лідерів світового гандболу. Ми з великою повагою ставимося до Олександра Григоровича — людини, тренера, педагога, який доклав немало зусиль, щоб ми стали призерами Олімпійських ігор»

Олена Цигиця, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Леонід Макарович Євтушенко вчив нас не тільки грати у гандбол, а й формував наш характер, ставлення до своєї роботи, виховував почуття відповідальності за свої дії та дії команди в цілому».

**Олена Яценко, бронзовий призер
Олімпійських ігор**

«Думаючий тренер, робота поставлена на тверду наукову основу, досвідчений, розумний стратег і тактик, впевнений в собі і в своїй команді»

**Журналіст Валерій Вихованець
про І. Є. Турчина**

«Спорт і в юності, й пізніше примушує відмовлятися від багатьох маленьких радощів, від багатьох спокус. Але ж він і щедро винагороджує тих, хто зберігає вірність йому. Той, хто по-справжньому полюбив спорт, відчув його романтику, завжди переживатиме збудження на ігрових майданчиках. Для нього спорт стане джерелом здоров'я, сили. День у день, рік у рік я віддавав гандболу багато свого вільного часу, прагнучи пізнати таємниці гри, дійти справжньої майстерності. Назавжди вдячний своїм батькам і тренерові Зеленову Валерію Миколайовичу, які знайшли творче дозування навчання, спорту і відпочинку. І хоча я вже давно вийшов з юнацького віку, досі прагну дотримуватися цього дозування: спорт навчає цінувати й розподіляти свій час»

Михайло Іщенко, олімпійський чемпіон

«Сергій Ісаакович Полонський зміг переконати нас у тому, що ми здатні перемагати, бути кращими. Він прагнув створити відмінну команду, в якій кожний гравець міг проявити себе з найкращого боку».

Олександр Резанов, олімпійський чемпіон

«Я довго думала, чому ми все виграємо? Так, ми сильні, спритні, сміливі. Так, ми багато чого можемо. Так, ми любимо гандбол. Та ці компоненти без тренера... Ігор Євдокимович Турчин нас постійно чомусь навчав. Розуміти труд, спорт, життєві ситуації. І, головне, нам було поруч з ним цікаво. Адже кожне його заняття не було схоже на попереднє. Сталі методи тренувань замінювалися грою у незвичайних умовах. Було важко, дуже важко. Багато завдань здавалися такими, що не можна виконати. Проте ми добре знали свого тренера: якщо він вимагає, отже це можна зробити. І якби важко не було сьогодні, завтра м'яч буде слухнянішим»

Тетяна Горб, дворазовий бронзовий призер олімпійських ігор

Спортивна ГІМНАСТИКА

Спортивна гімнастика входить до олімпійської програми з 1896 р., починаючи з Ігор I Олімпіади в Афінах. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях зі спортивної гімнастики у складі збірної команди СРСР з 1952 р. На Іграх XXV Олімпіади (1992 р.) — у складі Об'єднаної команди СНД. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і на подальших Іграх Олімпіад збірна України зі спортивної гімнастики виступає самостійною командою.

Українська федерація гімнастики, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1992 р. У різні роки її очолювали **Турищева Людмила Іванівна** (1992—2000 рр.), **Коробчинський Ігор Олексійович** (2000—2004 рр.), **Захарова Стелла Георгіївна** (2004—2005 рр.), **Корж Віктор Петрович** (2005—2010 рр.), **Коробчинський Ігор Олексійович** (з 2010 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші гімнасти виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Мишаков Олександр Семенович — майстер спорту СРСР зі спортивної гімнастики (1938 р.), з гандболу (1936 р.). Заслужений майстер спорту (1954 р.). Заслужений тренер СРСР (1956 р.). Закінчив ДІФКУ (1935 р.). Старший тренер збірної команди СРСР (1954—1976 рр.). Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора і «Знак Пошани», медаллю «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні (1941—1945)», знаком «Відмінник народної освіти». Його ім'я внесено до Книги рекордів Гіннеса як одного з

кращих тренерів ХХ ст. (2001 р.). Підготував **Ларису Латиніну** — володарку 9 золотих, 5 срібних та 4 бронзових олімпійських медалей, завойованих на Іграх XVI, XVII, XVIII Олімпіад, багаторазову чемпіонку світу та Європи, володарку найбільшої в історії спорту колекції з 18 олімпійських нагород; **Бориса Шахіна** — володаря 7 золотих, 4 срібних та 2 бронзових олімпійських медалей, завойованих на Іграх XVI, XVII, XVIII Олімпіад, багаторазового чемпіона світу та Європи; **Раїсу Борисову** — чемпіонку світу (1958 р.) у командній першості.

Дмитрієв Михайло Дмитрович — заслужений майстер спорту (1940 р.), заслужений тренер СРСР (1956 р.). Закінчив ДІФКУ (1934 р.). Нагороджений орденом «Знак Пошани». Підготував Ніну Бочарову — чемпіонку Ігор XV Олімпіади (1952 р.) у командній першості і вправах на колоді, срібного призера Ігор XV Олімпіади у багатоборстві та командних вправах із предметами, чемпіонку світу (1954 р.).

Алварян Павло Семенович — заслужений тренер УРСР (1956 р.). Закінчив КДІФК (1954 р.). Підготував Марію Гороховську — чемпіонку Ігор XV Олімпіади (1952 р.) у багатоборстві та у командній першості, срібного призера Ігор XV Олімпіади (1952 р.) у вільних вправах, опорному стрибку, вправах на колоді, перекладині та командних вправах із предметами, чемпіонку світу і бронзового призера у вільних вправах (1954 р.).

Собенко Петро Тимофійович — заслужений майстер спорту (1952 р.), заслужений тренер СРСР (1956 р.). Підготував Віктора Чукаріна — чемпіона Ігор XV та XVI Олімпіад (1952, 1956 рр.) у багатоборстві, чемпіона Ігор XV Олімпіади (1952 р.) у вправах на коні та в опорному стрибку, срібного призера у вправах на брусах і кільцях; чемпіона Ігор XVI Олімпіади у вправах на брусах, срібного призера у вільних вправах, бронзового — у вправах на коні, абсолютного чемпіона світу (1954), чемпіона світу та бронзового призера в окремих видах багатоборства (1954); Дмитра Леонкіна — чемпіона Ігор XV Олімпіади (1952 р.) у командній першості, бронзового призера у вправах на кільцях, бронзового призера чемпіонату світу (1954 р.) у вільних вправах.

Смирнов Володимир Олександрович — заслужений тренер УРСР (1956 р.), заслужений тренер СРСР (1960 р.). Закінчив КДІФК (1951 р.). Нагороджений двома медалями «За трудову відзнаку» (1956, 1964 рр.). Підготував **Поліну Астахову** — володарку 5 золотих, 2 срібних і 3 бронзових олімпійських медалей, завойованих на Іграх XVI, XVII, XVIII Олімпіад (1956, 1960, 1964 рр.), дворазову чемпіонку світу (1958, 1962 рр.) та чемпіонку Європи у вільних вправах і вправах на брусах (1959 р.), у вправах на колоді й брусах (1961 р.).

Франкевич Валерій Антонович — перший тренер **Богдана Макуца** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у командній першості, чемпіона світу (1979, 1981 рр.) у командній першості, багаторазового чемпіона Європи (1979, 1981 рр.).

Єрохін Євген Маркелович — заслужений тренер УРСР (1956 р.), заслужений тренер СРСР (1956 р.) Закінчив КДІФК (1952 р.). Підготував **Юрія Титова** — чемпіона Ігор XVI Олімпіади (1956 р.) у командній першості, срібного призера цих Ігор у вправах на перекладині і бронзового — у багатоборстві та опорному стрибку, срібного призера Ігор XVII Олімпіади (1960 р.) у командній першості та вільних вправах і бронзового — у багатоборстві, срібного призера Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.) у командній першості та у вправах на перекладині Багаторазового чемпіона світу та Європи.

Пайтра Євген Андрійович — заслужений тренер УРСР (1979 р.), заслужений тренер СРСР (1979 р.). Закінчив ЛДІФК (1969 р.). Підготував **Богдана Макуца** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у командній першості, чемпіона світу (1979, 1981 рр.) у командній першості, багаторазового чемпіона Європи (1979, 1981 рр.).

Кукса Володимир Іванович — заслужений тренер Молдавської РСР (1978 р.), заслужений тренер УРСР (1979 р.), заслужений тренер СРСР (1980 р.).

Кукса Марія Василівна — заслужений тренер УРСР. Підготували Стеллу Захарову — чемпіонку Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у командній першості, чемпіонку світу в командній першості (1981 р.) та срібного призера чемпіонату світу (1979 р.) в командній першості.

Заруба Олександр Сергійович — заслужений тренер УРСР (1985 р.), заслужений тренер СРСР (1988 р.). Закінчив Запорізький педагогічний інститут (1973 р.). Підготував Ольгу Стражеву — чемпіонку Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у командній першості, чемпіонку світу (1989 р.) у командній першості, бронзового призера у багатоборстві та у вправах на брусах (1989 р.).

Шемякін Анатолій Петрович — заслужений тренер УРСР (1985 р.), заслужений тренер СРСР (1989 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Закінчив Луганський педагогічний інститут (1972 р.). Ногороджений орденами «За заслуги» III (2000 р.), II (2004 р.) ступеня. Підготував Ігоря Коробчинського — чемпіона Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) у командній першості, бронзового призера цих Ігор у вправах на брусах, бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у командній першості, неодноразового чемпіона світу та Європи; Олександра Світличного — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній першості, бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у командній першості, неодноразового срібного і бронзового призера чемпіонатів Європи.

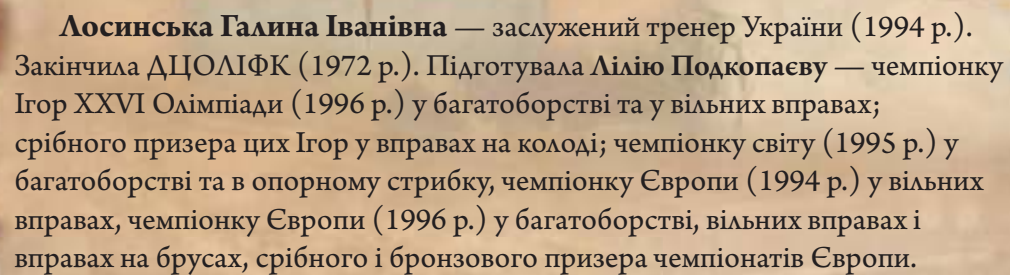

Колесников Георгій Михайлович — заслужений тренер УРСР (1975 р.), заслужений тренер СРСР (1992 р.). Підготував **Рустама Шаріпова** — чемпіона Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) у командній першості, чемпіона Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у вправах на брусах і бронзового призера цих Ігор у командній першості; срібного і бронзового призера чемпіонату світу (1994 р.), срібного і бронзового призера чемпіонатів світу, чемпіона Європи, срібного і бронзового призера чемпіонатів Європи.

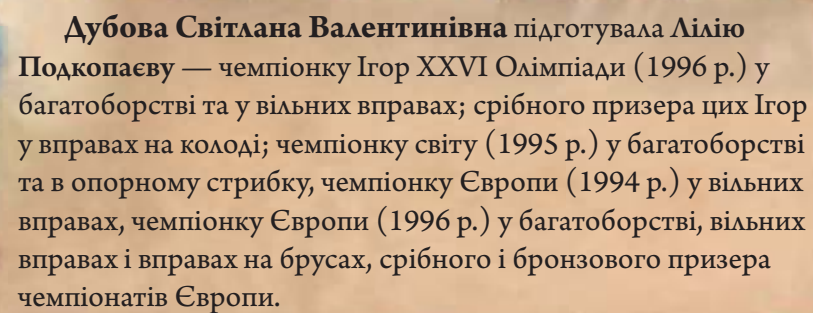
Остапенко Олег Васильович — заслужений тренер УРСР (1990 р.), заслужений тренер СРСР (1991 р.). Закінчив Черкаський державний педагогічний інститут (1969 р.). Підготував **Тетяну Лисенко** — чемпіонку Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) у командній першості та вправах на колоді й бронзового призера в опорному стрибку, чемпіонку світу (1991 р.) і срібного призера (1993 р.) чемпіонату світу, чемпіонку Європи (1990 р.).

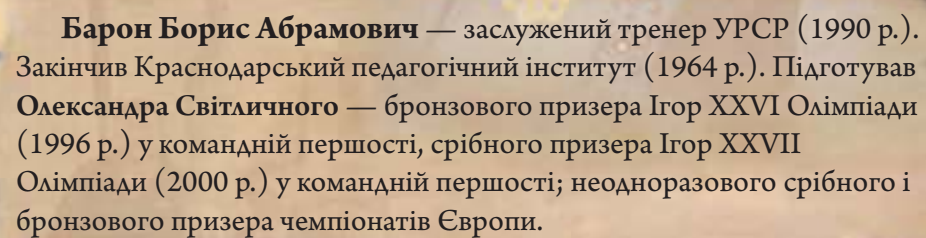
Брижа Сергій Петрович — заслужений тренер України (1992 р.). Закінчив Харківський факультет КДІФК (1985 р.). Підготував **Рустама Шаріпова** — чемпіона Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) у командній першості, чемпіона Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у вправах на брусах і бронзового призера цих Ігор у командній першості; срібного і бронзового призера чемпіонату світу (1994 р.), срібного і бронзового призера чемпіонатів світу, чемпіона Європи, срібного і бронзового призера чемпіонатів Європи.

Лосинська Галина Іванівна — заслужений тренер України (1994 р.). Закінчила ДЦОЛІФК (1972 р.). Підготувала Лілію Подкопаєву — чемпіонку Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у багатоборстві та у вільних вправах; срібного призера цих Ігор у вправах на колоді; чемпіонку світу (1995 р.) у багатоборстві та в опорному стрибку, чемпіонку Європи (1994 р.) у вільних вправах, чемпіонку Європи (1996 р.) у багатоборстві, вільних вправах і вправах на брусах, срібного і бронзового призера чемпіонатів Європи.

Дубова Світлана Валентинівна підготувала Лілію Подкопаєву — чемпіонку Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у багатоборстві та у вільних вправах; срібного призера цих Ігор у вправах на колоді; чемпіонку світу (1995 р.) у багатоборстві та в опорному стрибку, чемпіонку Європи (1994 р.) у вільних вправах, чемпіонку Європи (1996 р.) у багатоборстві, вільних вправах і вправах на брусах, срібного і бронзового призера чемпіонатів Європи.

Барон Борис Абрамович — заслужений тренер УРСР (1990 р.). Закінчив Краснодарський педагогічний інститут (1964 р.). Підготував Олександра Світличного — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у командній першості, срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній першості; неодноразового срібного і бронзового призера чемпіонатів Європи.

Жовноватий Віктор Федорович — заслужений тренер України (1996 р.). Закінчив Томський педагогічний інститут (1969 р.). Підготував **Олега Косяка** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у командній першості.

Куксенков Юрій Михайлович — заслужений тренер України (1996 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Закінчив КДІФК (1980 р.). Підготував **Олега Косяка** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у командній першості; **Валерія Перешкуру** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній першості, бронзового призера чемпіонату Європи (1997, 2000 рр.).

Детяр'ов Микола Васильович — заслужений тренер України (1992 р.). Закінчив Ворошиловградський державний педагогічний інститут (1973 р.). Підготував **Григорія Місютіна** — чемпіона Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) у командній першості і срібного призера цих Ігор у багатоборстві, у вправах на перекладині, вільних вправах, опорному стрибку, бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у командній першості, неодноразового чемпіона світу, срібного і бронзового призера чемпіонатів світу.

Писаренко Ігор Олександрович — заслужений тренер УРСР (1983 р.). Закінчив Грозненський державний інститут фізичної культури (1962 р.). Підготував **Олександра Береша** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній і бронзового призера в абсолютній першості, бронзового призера чемпіонату світу (1997 р.), чемпіона (2000 р.) в особистій першості та вправах на перекладині і бронзового призера (2000 р. —2) чемпіонату Європи, абсолютного чемпіона Всесвітньої Універсади (1999 р.).

Кримський Михайло Самуїлович підготував **Валерія Гончарова** — чемпіона Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у вправах на брусах, срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній першості.

Коробчинський Ігор Олексійович — заслужений майстер спорту (1992 р.), заслужений тренер України (2000 р.), суддя міжнародної категорії (2000 р.), консул FIG. Закінчив Луганський державний педагогічний інститут (1994 р.). Чемпіон Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), бронзовий призер Ігор XXV і XXVI Олімпіад (1992, 1996 рр.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Нагороджений почесною відзнакою президента України (1996 р.). Підготував **Олександра Береша** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній першості і бронзового призера у багатоборстві; бронзового призера чемпіонату світу (1997 р.), чемпіона Європи (2000 р.) у багатоборстві та у вправах на перекладині, бронзового призера чемпіонату Європи, абсолютного чемпіона Всесвітньої Універсіади (1999 р.); **Валерія Гончарова** — чемпіона Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у вправах на брусах, срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній першості; **Олександра Воробйова** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади у вправах на кільцях, чемпіона Європи (2007 р.) у вправах на кільцях, срібного призера Кубка світу (2006 р.) у вправах на кільцях.

Москвін Євген Борисович — заслужений тренер України (2000 р.), суддя міжнародної категорії (1996 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Закінчив КДФК (1979 р.). Підготував **Валерія Гончарова** — чемпіона Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у вправах на брусах, срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній першості.

Горін Олександр Миколайович — заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2008 р.), підготував **Олександра Воробйова** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади у вправах на кільцях, чемпіона Європи (2007 р.) у вправах на кільцях, срібного призера Кубка світу (2006 р.) у вправах на кільцях.

Яровинський Олег Львович — заслужений тренер України (1997 р.). Закінчив Кіровоградський педагогічний інститут (1970 р.). Підготував Руслана Мезенцева — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади у командній першості; срібного призера чемпіонату світу (2001 р.); срібного (1999 р.) і бронзового (2000 р.) призера чемпіонатів Європи.

Добровольський Едвард Адамович — майстер спорту (1968 р.), заслужений тренер УРСР (1987 р.), суддя міжнародної категорії (1992 р.). Закінчив КДІФК (1972 р.). Підготував Валерія Перешкуру — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній першості, бронзового призера чемпіонатів Європи (1997, 2000 рр.).

Іванов Олександр Миколайович — заслужений тренер України (1992 р.). Закінчив Омський ДІФК (1974 р.). Підготував **Юрія Єрмакова** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у командній першості.

Лісовий Валерій Олександрович — заслужений тренер України (1996 р.). Закінчив КДІФК (1977 р.). Підготував **Володимира Шаменка** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у командній першості.

Касьянський Ігор Леонідович — заслужений тренер України (2001 р.). Закінчив Кримський державний педагогічний інститут (1962 р.). Підготував **Романа Зозулю** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній першості, чемпіона світу (2001 р.), чемпіона Європи (2004 р.).

Назаренко Микола Петрович — заслужений тренер УРСР (1989 р.). Закінчив Кримський державний університет ім. М.В Фрунзе (1964 р.). Підготував **Романа Зозулю** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній першості, чемпіона світу (2001 р.), чемпіона Європи (2004 р.).

Дудченко Ольга Борисівна — заслужений тренер України (1991 р.). Закінчила Сімферопольський педагогічний інститут (1989 р.). Підготувала **Тетяну Лисенко** — чемпіонку Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) у командній першості та у вправах на колоді, бронзового призера цих Ігор в опорному стрибку, чемпіонку світу (1991 р.) і срібного призера (1993 р.) чемпіонату світу, чемпіонку Європи (1990 р.).

Андрійчук Олег Леонідович закінчив Кіровоградський педагогічний інститут ім. Пушкіна (1990 р.). Підготував **Руслана Мезенцева** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади у командній першості, срібного призера чемпіонату світу (2001 р.), срібного (1999 р.) і бронзового (2000 р.) призера чемпіонатів Європи.

За лаштунками успіху

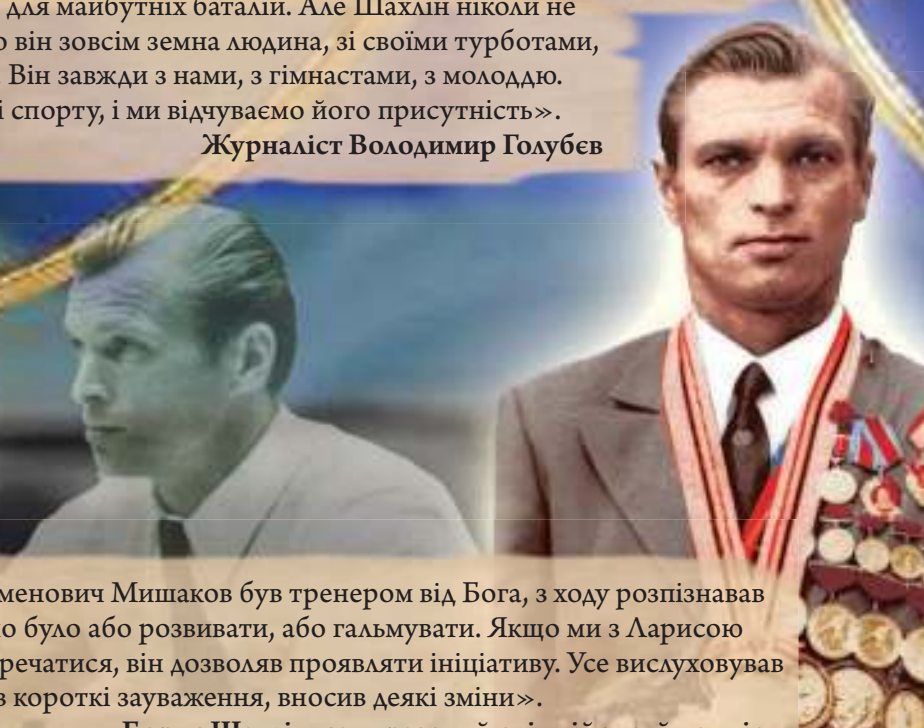
«Життя спортсмена сповнене різних обмежень, потребує постійного суворого режиму, а тренери добре знають, що треба робити для безперервного зростання майстерності, і помиляється той, хто вважає певні обмеження забаганками тренера. Нині, коли я сам став наставником молодих гімнастів і маю своїх учнів, вважаю за необхідне сказати спортсменам, що тренер — їхній найкращий друг. Він може бути суворим, надто вимогливим, навіть, на перший погляд, жорстоким. Та це суто поверхове враження. Протягом багатьох років роботи над моїм удосконаленням Петро Тимофійович Собенко ніколи «не освідчувався мені в коханні». Я теж. Але його робота була взірцем батьківського піклування про мене. А батько не може не любити своєї дитини».

Віктор Чукарін, семиразовий олімпійський чемпіон

Якщо чесно, мені пощастило, що моїм тренером був Олександр Семенович Мишаков. Це була розумна людина, він знав мій характер і ніколи на мене не тиснув. Переді мною ставив тільки одне завдання: «Ларисо, зроби так, як ти умієш!». Олександр Семенович учив думати і приймати самостійні рішення на кожному тренуванні. Імпровізацію тренер визнавав тоді у певних межах. Він говорив: «Ти спочатку вивчи, повтори, а потім вже чекай іскри Божої».

Лариса Латиніна, дев'ятиразова олімпійська чемпіонка

«Борис Шахлін. Усі ті, хто виступав поряд з ним, училися у нього, всі ті, хто виступав після нього, теж вчилися у Шахліна. Упевнений — жодний тренер, який починає перше заняття з новачками, не міг не згадати Шахліна, не розповісти про нього. Шахлін — це підручник радянської гімнастики, який ніколи не постаріє, ніколи не вийде з моди. Коли ведуть розмову про мужність — згадують Шахліна, про волю — наводять приклади з виступів Шахліна, про вміння боротися до кінця — тут теж фігурує ім'я Шахліна. З нього можна було зробити ідола і поклонитися тільки цьому символу. І гімнасти приходили б до нього і черпали сили для майбутніх баталій. Але Шахлін ніколи не буде ідолом. Тому що він зовсім земна людина, зі своїми турботами, думками й печалями. Він завжди з нами, з гімнастами, з молоддю. Він залишився у світі спорту, і ми відчуваємо його присутність».

Журналіст Володимир Голубєв

«Мій перший тренер, Володимир Олександрович Смирнов, був чудовим педагогом. Завдяки постійному піклуванню цього дбайливого наставника хвороба назавжди відступила. Я закінчила технікум з відзнакою, виконала норму майстра спорту. Володимир Олександрович завжди був поруч зі мною, допомагав удосконалювати майстерність, виховував мою волю навіть тоді, коли я вже завоювала титул олімпійської чемпіонки й одержувала золоті медалі на чемпіонатах Європи і Радянського Союзу. Він назавжди залишився моїм добрим другом».

Поліна Астахова, п'ятиразова олімпійська чемпіонка

«Олександр Семенович Мишаков був тренером від Бога, з ходу розпізнавав якості, які необхідно було або розвивати, або гальмувати. Якщо ми з Ларисою починали з ним сперечатися, він дозволяв проявляти ініціативу. Усе вислуховував і тільки потім робив короткі зауваження, вносив деякі зміни».

Борис Шахлін, семиразовий олімпійський чемпіон

«У професії тренера існує педагогічна майстерність, основу якої становить не дар Божий, а глибокі спеціальні знання, навички та вміння, які необхідно прищеплювати, насамперед, дитячим тренерам»

Гліб Володимирович Бакланов, Герой Радянського Союзу, голова Федерації гімнастики СРСР

«Мені дуже пощастило з тренерами. Їх з самого початку було двоє — чоловік і жінка. Поруч були сувора доброта і м'яка вимогливість, батьківська сила і материнське тепло. Погодженість тренерів між собою (взаєморозуміння такого ступеня можливе, здається, лише у подружжя колег) створювало в школі здорову атмосферу дружної сім'ї, де всі один одному близькі й потрібні. Разом з подругами по групі ми пишалися дівочою стрункістю Марії Василівни і невтомністю Володимира Івановича, безпомилково читали на їхніх обличчях тривогу й радість, сумнів і задоволення. І, як і вони, працювали до нестями. Титул олімпійської чемпіонки, якого я удостоїлася, свідчить про високу кваліфікацію моїх тренерів. Але особливого блиску і вартості атестації наставників додає їхня душевна щедрість. У найскрутніші часи, коли травма мало не перекреслила майбутнє в спорті, тренери взяли мене у свою сім'ю, додавши таким чином до тренерських ще й батьківські обов'язки. Згодом, навіть моєї руки Віктор Хлус просив не у батьків, а у тренера, який на той час був для мене батьком і порадиником».

Стелла Захарова, олімпійська чемпіонка

«Строгий, вимогливий з умілою корекцією індивідуального підходу до гімнаста Євген Андрійович створював і втілював свої задумки в нас, а ми старалися наввипередки перемогти навіть на тренуваннях один одного. Ми вірили йому, наші успіхи були і його. Думаю, що він мріяв, як і я. Кожний наставник мріє виховати спортсмена екстра-класу, а олімпійського чемпіона тим паче. Тренер, який поряд з тобою з дитинства, на кшталт батька і сина, жертвуючи сім'єю, родиною, друзями у рідному місті, кладе до ніг життя своє тобі — спортсмене. Прийміть від усіх своїх підопічних, впертих, примхливих... учнів невимовну вдячність за вашу участь у нашому житті. Він наставник, тактик і новатор, радник він і лікар, масажист, психолог, кухар... все в одному слові — ТРЕНЕР».

Богдан Макуц, олімпійський чемпіон

«Мої тренери Г. І. Лосинська, С. В. Дубова, Л. І. Пугачова і О. В. Остапенко завжди у моєму серці. Завдяки їм я стала олімпійською чемпіонкою. Стосовно Лариси Латиніної, то я завжди на неї рівнялася і брала з неї приклад. Перший тренер Лілія Іванівна Пугачова заклала первинну базу, а Галина Іванівна Лосинська вже безпосередньо вела до олімпійських медалей. У них з хореографом Світланою Валентинівною Дубовою було те, що зараз називають бригадою. Звичайно, готувати чемпіонку — зовсім не те, що виточувати деталі на заводському верстаті. Просто, щоб втілити свої погляди, ідеї, почуття, цим людям необхідно створити команду і разом працювати. Бракує слів, щоб висловити їм мою вдячність. За те, що вклали в мене мої тренери, я їм дуже вдячна. Вони мене багато чому навчили. Я проводила більше часу на зборах у Кончі-Заспі з Галиною Іванівною Лосинською, ніж зі своєю сім'єю. Вона заміняла мені маму, лікаря, вчителя, перукаря, екскурсовода... У цій людині я знайшла все».

Лілія Подкопаєва, дворазова олімпійська чемпіонка

«Євген Маркович Ярохін вирішив не нав'язувати мене, маленького, худого і слабенького хлопця, колегам і зарахував до своєї групи. Керувався він передусім вже відомими нам принципами хороших тренерів: допомогти хлопчику стати сильним, зміцнити здоров'я. Вже тоді я дав собі слово у всьому слухатися тренера. Це рішення визначило все моє життя. Я дуже вдячний своєму тренерові, що він помітив мене, доклав багато зусиль, терпіння і вміння, щоб виростити з мене олімпійського чемпіона й ніколи не пожалкувати про те, що взяв мене до своєї групи»

Юрій Титов, олімпійський чемпіон

«Мій перший тренер Михайло Антонович Новінський завжди уважно стежив за кожним кроком своїх вихованок. Він взагалі мав хорошу звичку — новеньким, недосвідченим гімнастам приділяти більше уваги, ніж досвідченим. Під час навчання у Київському інституті фізичної культури мені пощастило займатися під керівництвом Олександра Семеновича Мишакова. Дбайливий, надзвичайно уважний, він стежив за своїми вихованками не тільки у спортивному залі і на лекціях в інституті. Як спала, що їла, де відпочивала, що читала, чи давно була у театрі — все його цікавило, у всьому він був однаково вимогливий. А щодо дисципліни, то був неблаганний. Наказав — як відрізав, виконуй і ніяких розмов»

Ніна Бочарова,
дворазова олімпійська чемпіонка

«Значний внесок у мій такий швидкий прорив у гімнастиці належить тренерам. Таміла Євдокимова займалася зі мною хореографією, координувала мої програми на колоді й у вільних вправах. Віктор Дикий робив упор на акробатику, допомагав опанувати опорні стрибки і колоду. У разі відсутності на змаганнях одного, інший брав на себе його обов'язки. Одним словом, вони чудово доповнювали один одного. Крім тренерської роботи наставники старалися оберігати мене від впливу зовнішнього світу дорослих».

Тетяна Гуцу,
дворазова олімпійська чемпіонка

«У товаристві «Будівельник» я тренувалася під наглядом заслуженого майстра спорту Михайла Дмитровича Дмитрієва. Досвідчений тренер, відданий улюбленому виду спорту, вихователь багатьох відомих гімнастів, Михайло Дмитрович твердо дотримувався правил індивідуального підходу до кожного зі своїх вихованців. А в тренуванні це найважливіше, бо для кожного спортсмена треба підшукати саме такі вправи, які б дали йому можливість найкраще розкрити свої фізичні якості. Михайло Дмитрович прагнув виховати сильного, вольового спортсмена, який не заспокоюється на досягнутому, досягає нових перемог»

Ніна Бочарова, дворазова олімпійська чемпіонка

«Вихователь вагомого списку титулованих та славетних учнів, Анатолій Петрович Шемякін — людина з твердим характером. Проте завжди залишається скромним та уважним до вихованців і колег. Багато років Анатолій Петрович керував збірною командою України зі спортивної гімнастики. Та й тепер гімнасти та їхні тренери не можуть обійтися без його мудрої поради. Шемякін — справжній метр гімнастики»

Ігор Коробчинський, олімпійський чемпіон

«Вдалому початку мого спортивного шляху я зобов'язаний тренеру Андрію Левіту. Та через деякий час нам судилося розпрощатися: мій наставник поїхав працювати до Польщі — на жаль, фінансові умови примушують кваліфікованих спеціалістів залишати Україну, а не працювати з українськими гімнастами. Розлуку з тренером я переживав дуже боляче. Подальша моя спортивна доля була пов'язана з тренерами Борисом Кокаревим та Миколою Назаренком, завдяки високим професійним і людським якостям яких мені вдалося увійти до складу збірної команди країни та завоювати срібну олімпійську медаль»

Роман Зозуля, срібний призер Олімпійських ігор

«Мені дуже пощастило з тренерами. Вони для мене стали справжніми учителями! Кримський Михайло Самуїлович з дитинства прищепив любов до гімнастики. Завдяки йому маленьке захоплення стало справою життя. Пізніше моїм мудрим наставником і «гімнастичним» батьком став Москвін Євген Борисович. Він завжди дуже грамотно і чітко реагував на мої фізичні можливості і психологічний стан. Йому достатньо було побачити, як я переступив поріг залу, щоб зрозуміти, що можна від мене чекати під час тренування. Він заклав у мене той необхідний багаж, з яким я йшов до кінця своєї спортивної кар'єри. На спортивному шляху мені пощастило зустрітися і працювати з видатним гімнастом, який на своїх прикладах вселяв віру у мої можливості, навчив багатьох тренувальних і змагальних тонкощів. Ігор Олексійович Коробчинський, надихнувши своїми бійцівськими якостями і сильним характером, допоміг весь накопичений мною досвід реалізувати й досягти високих результатів»

Валерій Гончаров, олімпійський чемпіон

Художня гімнастика

Художня гімнастика входить до олімпійської програми, починаючи з Ігор XXIII Олімпіади 1984 р. в Лос-Анджелесі. Українські спортсменки брали участь в олімпійських змаганнях з художньої гімнастики у складі збірної команди СРСР з 1988 р. На Іграх XXV Олімпіади (1992 р.) — у складі Об'єднаної команди СНД. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і на подальших Іграх Олімпіад українські майстрині художньої гімнастики виступають самостійною командою.

Українська громадська організація «Українська федерація гімнастики», що здійснює керівництво розвитком кількох видів спорту, серед яких і художня гімнастика, заснована 1992 р. За часів незалежності України її очолювали: Турищева Людмила Іванівна (1992—2000 р.), Коробчинський Ігор Олексійович (2000—2004 рр.), Захарова Стелла Георгіївна (2004—2005 рр.), Корж Віктор Петрович (2005—2010 рр.), Коробчинський Ігор Олексійович (з 2010 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші майстрині художньої гімнастики виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Дерюгіна Альбіна Миколаївна — заслужений тренер УРСР (1972 р.). Заслужений тренер СРСР (1977 р.). Суддя міжнародної категорії (1974 р.). Закінчила КДІФК (1957 р.). Президент Федерації художньої гімнастики України (1988—1996 рр.). Президент Федерації гімнастики України (з 1996 р.). Головний тренер збірної команди України з художньої гімнастики. Заслужений працівник культури УРСР (1979 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2002 р.). Нагороджена орденами Трудового Червоного Прапора (1985), «Знак Пошани» (1985 р.), Почесною відзнакою Президента України (1995 р.), орденом Держави «Герой України» (2002 р.).

Підготувала: Олександр Тимошенко — бронзового призера Ігор

XXIV Олімпіади (1988 р.) в особистій першості, чемпіонку Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) в особистій першості, абсолютну чемпіонку світу (1989 р.) та Європи (1988, 1990 рр.), чемпіонку світу (1989, 1991 рр.) та чемпіонку Європи (1988, 1990, 1992 рр.) в окремих видах багатоборства та командній першості; **Оксану Скалдіну** — бронзового призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), абсолютну чемпіонку світу (1991 р.), чемпіонку світу (1989, 1991 рр.) та п'ятиразову чемпіонку Європи (1990 р.) в окремих видах багатоборства та командній першості; **Анну Безсонову** — бронзового призера Ігор XXVIII та XXIX Олімпіад (2004, 2008 рр.) в абсолютній першості, чемпіонку світу (2001—2003 рр.), триразову чемпіонку Європи (2003 р.).

Дерюгіна Ірина Іванівна — заслужений майстер спорту, заслужений тренер УРСР (1988 р.) і СРСР (1989 р.), суддя міжнародної категорії (1988 р.), віце-президент Федерації гімнастики України (з 1996 р.), член Технічного комітету з художньої гімнастики FIG (1988—1992, 2004 рр.). Закінчила КДІФК (1980 р.). Абсолютна чемпіонка світу (1977 р.), чемпіонка світу (1977, 1979 рр.) в окремих видах багатоборства, чемпіонка Європи у вправах з м'ячем (1978 р.). Нагороджена Почесною грамотою Верховної Ради України (1975, 1977 рр.), орденами «Знак Пошани» (1978 р.), княгині Ольги III ступеня (2002). Підготувала **Олександру Тимошенко** — бронзового призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) в особистій першості, чемпіонку Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) в особистій першості; **Оксану Скалдіну** — бронзового призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.); **Анну Безсонову** — бронзового призера Ігор XXVIII та XXIX Олімпіад (2004, 2008 рр.) в абсолютній першості, чемпіонку світу (2001—2003 рр.), триразову чемпіонку Європи (2003 р.).

Безсонова (Серих) Вікторія Анатоліївна —

майстер спорту міжнародного класу, заслужений тренер України (2006 р.). Закінчила КДІФК (1985 р.). Чемпіонка світу (1979 р.) у групових вправах. Нагороджена орденом княгині Ольги II ступеня. Підготувала **Анну Безсонову** — бронзового призера Ігор XXVIII та XXIX Олімпіад (2004, 2008 рр.) в особистій першості, чемпіонку світу (2001—2003 рр.), чемпіонку Європи (2003 р.).

Вітриченко Ніна Михайлівна —

заслужений тренер України (1991 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Закінчила Одеський державний університет ім. І.І. Мечникова (1976 р.). Нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня (1998 р.). Підготувала **Олену Вітриченко** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) в особистій першості, абсолютну чемпіонку світу (1997 р.) та Європи (1997 р.), чемпіонку світу (1994—1997, 1999 рр.) та чемпіонку Європи (1994, 1996—1999 рр.) в окремих видах багатоборства.

Серебрянська Любов Овсіївна — заслужений тренер України (1991 р.). Віце-президент федерації гімнастики України (1997—2003 рр.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Закінчила КДІФК (1974 р.). Нагороджена орденом княгині Ольги II ступеня (2002 р.). Підготувала: **Катерину Серебрянську** — чемпіонку Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) в особистій першості, абсолютну чемпіонку світу (1995 р.) та Європи (1996 р.), чемпіонку світу (1993—1996 рр.) і чемпіонку Європи (1994, 1996—1998 рр.) в окремих видах багатоборства.

За лаштунками успіху

«Моя мама, Безсонова Вікторія Анатоліївна, — людина, яка протягом усього мого життя постійно знаходиться поряд, підтримує мене в усіх моїх починаннях. Вона була поруч у хвилини розпачу і сліз, проте першою поділяла зі мною радість перемог. Спочатку вона не хотіла, щоб я займалася художньою гімнастикою, адже вона добре уявляла собі тернистий шлях великого спорту. Проте, побачивши моє велике бажання виступати і досягати спортивних вершин, їй довелося повернутися в художню гімнастику уже в якості тренера. Саме з мамою я опанувала ази цього виду спорту, отримувала базову підготовку, яка потім допомогла досягти результатів під керівництвом Альбіни Миколаївни та Ірини Іванівни Дерюгіних».

Анна Безсонова, дворазовий бронзовий призер Олімпійських ігор

«Три чверті світу називають Альбіну Миколаївну Дерюгіну мамою художньої гімнастики. Діти прагнуть потрапити до її Школи. Допмагаючи знайти себе, визначити свій життєвий шлях, Альбіна Миколаївна для багатьох дівчат стає більше, ніж мамою.

Ім'я Альбіни Миколаївни Дерюгіної — історія. Героєм назвала її країна, в якій вона народилася, якій віддала і продовжує віддавати своє життя.

Для мене Альбіна Миколаївна завжди була і залишається невичерпним джерелом мудрості і життєвої сили.

Спасибі тобі, мамо, за працю, терпіння і наполегливість, з якими ти працюєш кожний день у залі. З малих років саме ти стала для мене прикладом Тренера, і до цього ідеалу я прагну все життя».

Ірина Дерюгіна, абсолютна чемпіонка світу

«Високий професіоналізм, безмежна любов і відданість художній гімнастиці, творчий підхід до створення комбінацій, справжніх витворів мистецтва, вимогливість до себе та вихованок — риси, притаманні Альбіні Миколаївні та Ірині Іванівні Дерюгіним, засновникам української школи художньої гімнастики, яка виховала цілу плеяду гімнасток високого класу».

Олександра Тимошенко, олімпійська чемпіонка

«Своїми першими кроками в художній гімнастиці я зобов'язана Ковалик Людмилі Федорівні, енергійній, чуйній людині, кваліфікованому тренерові. Альбіна Миколаївна та Ірина Іванівна Дерюгіні внесли у мою підготовку новий струмінь. Їхній творчий підхід до підбору музики, створення унікальних елементів і комбінацій та мої тренування до сьомого поту дозволили досягти високих результатів».

Оксана Скалдїна, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Ніна Михайлівна Вітриченко тренером була, як-то кажуть, від Бога. А ще вона була чудовою мамою, дружиною, дочкою і бабусею. Ми з нею розуміли одна одну з півслова. Вона часто казала, що на змаганнях відчуває, як в унісон б'ються наші серця. Мама для мене — більше, ніж тренер і більше, ніж мама: вона — моя краща подруга, мій кумир та янгол-охоронець».

Олена Вітриченко, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Любов Овсіївна Серебрянська, моя мама і єдиний тренер, була прихильницею гармонійного виховання дітей без шкоди для здоров'я, без психологічних і фізичних травм. Вона навчала мене завжди сприймати будь-які перепони і невдачі філософськи, не сходячи ніколи з обраного шляху. Мама завжди говорила, що зрада самій собі — це один з найгірших вчинків. Впродовж всієї спортивної кар'єри і до сьогодні я дотримуюся цього принципу».

Катерина Серебрянська, олімпійська чемпіонка

Дзюдо

Дзюдо входить до олімпійської програми з 1964 р., починаючи з Ігор XVIII Олімпіади в Токіо. Жінки беруть участь в олімпійських змаганнях із дзюдо починаючи з Ігор XXV Олімпіади (1992 р.). Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях із дзюдо у складі збірної команди СРСР з 1972 р.

Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і у подальших Іграх Олімпіад українські дзюдоїсти виступають самостійною командою. Федерація дзюдо України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1991 р. За часів незалежності України її очолювали: **Барабаш Володимир Васильович** (1991—1995 рр.), **Павленко Вадим Георгійович** (1995—1998 рр.), **Деркач Леонід Васильович** (1998—2006 р.), **Сівкович Володимир Леонідович** (з 2006 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші дзюдоїсти виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Волощук Ярослав Іванович — майстер спорту, заслужений тренер УРСР (1971 р.), заслужений тренер СРСР (1975 р.). Закінчив КДІФК (1958 р.). Нагороджений орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ступеня, «Знак пошани», медалями «За мужність» III ступеня, «За відвагу». Підготував **Сергія Новикова** — чемпіона Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), срібного (1975 р.) та бронзового (1973 р.) призера чемпіонатів світу, чемпіона Європи (1973, 1974, 1976 рр.), срібного (1975 р.) та бронзового (1970, 1972, 1978, 1980 рр.) призера чемпіонатів Європи; **Валерія Двойникова** — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) у середній вазі (до 80 кг), срібного призера чемпіонату світу (1975 р.), чемпіона Європи (1974, 1975, 1976 рр.), срібного (1974, 1975 рр.) та бронзового (1971 р.) призера чемпіонату Європи, чемпіона Європи серед юніорів (1970 р.).

Боднарук Євген Миколайович — заслужений тренер УРСР (1997 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Закінчив ЛДІФК (1985 р.). Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2008 р.). Підготував **Романа Гонтюка** — срібного призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 81 кг, бронзового призера чемпіонату світу (2005 р.), чемпіона Європи у командному заліку (2011 р.), срібного призера чемпіонату світу серед юніорів (2002 р.), чемпіона Європи серед юніорів (2001, 2002 рр.).

Коновець Георгій Васильович — заслужений тренер УРСР (1972). Закінчив Вищу школу тренерів. Підготував **Анатолія Новикова** — бронзового призера Ігор XX Олімпіади (1972 р.), бронзового призера чемпіонату світу (1973 р.), чемпіона (1972, 1973 рр.) у командному заліку, срібного призера (1972 р.) чемпіонату Європи.

Калинський Аанатолій Миколайович — заслужений тренер УРСР (1986 р.). Закінчив КДІФК (1976 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2008 р.). Підготував **Руслана Машуренка** — бронзового призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у ваговій категорії до 90 кг, бронзового призера чемпіонатів Європи (1995, 2000 рр.).

ЗА ЛАШТУНКАМИ УСПІХУ

«Кажуть, що тренери, як правило, зростають разом зі своїми учнями. Що ж до мене, то я почав займатися у Ярослава Івановича Волощука, коли у тренера вже був величезний чемпіонський досвід. І всього себе Ярослав Іванович віддавав роботі. От, на мою думку, звідки взявся перший радянський олімпійський чемпіон з дзюдо у важкій вазі».

Сергій Новиков, олімпійський чемпіон

«Свій шлях до олімпійського п'єдесталу я пройшов під пильним, уважним і турботливим поглядом мого тренера Калинського Анатолія Миколайовича. І всіма своїми успіхами забов'язаний людським якостям і професійній мудрості свого наставника».

Руслан Машуренко, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Георгій Васильович Коновець — чудова людина, великий ентузіаст своєї справи, беззаперечний авторитет для вихованців, який створив українську школу самбо і дзюдо. Низький уклін видатному тренерові, який виховав не одне покоління талановитих спортсменів».

Анатолій Новиков, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Мій тренер, Боднарук Євген Миколайович, говорив:
«Романе, якщо хочеш досягти результатів, ти не повинен
жити старими досягненнями. Тобто коли піднімаєшся на
п'єдестал, треба з нього зійти, і починати все немов з нуля»

Роман Гонтюк,
срібний і бронзовий призер Олімпійських ігор

«Завдяки знанням, досвіду і любові до своїх вихованців моїх
легендарних наставників Ярослава Івановича Волощука і Романа
Олександровича Школьнікова мені вдалося підкорити п'єдестали
пошани змагань найвищого рівня».

Валерій Двойников, срібний призер Олімпійських ігор

Кінний спорт

Кінний спорт входить до олімпійської програми з 1900 р., починаючи з Ігор II Олімпіади в Парижі. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з кінного спорту з 1972 р. у складі збірних команд СРСР. На Іграх XXIX Олімпіади (2008 р.) кіннотники України виступали самостійною командою.

Федерація кінного спорту України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1991 р. За часів незалежності України її очолювали: Белов Анатолій Васильович (1991—1995 рр.), Монт'єв Володимир Юрійович (1995—2000 рр.), Мусянко Ірина Анатоліївна (2000—2002 рр.), Онищенко Олександр Романович (з 2002 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші кіннотники виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Зозуля Олександр Львович — заслужений тренер УРСР (1971 р.), заслужений тренер СРСР (1980 р.). Закінчив Ленінградську кавалерійську школу (1931 р.), Військову академію ім. М.В. Фрунзе (1941 р.). Нагороджений двома орденами Леніна, Трудового Червоного Прапора, Суворова III ступеня, Вітчизняної війни II ступеня, Червоної Зірки та медалями. Підготував **Віктора Погановського** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) з подолання перешкод.

Мурашов Борис Іванович — заслужений тренер УРСР (1975 р.), заслужений тренер СРСР (1980 р.). Нагороджений медаллю «За трудову відзнаку», почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР. Підготував Віру Мисевич — чемпіонку Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) з виїздки.

Мурашова Ірина Іванівна — нагороджена Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР. Підготувала Віру Мисевич — чемпіонку Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) з виїздки.

Легка атлетика

Легка атлетика входить до олімпійської програми починаючи з Ігор I Олімпіади в Афінах (1896 р.).

Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з легкої атлетики у складі збірної команди СРСР з 1952 р. На Іграх XXV Олімпіади (1992 р.) — у складі Об'єднаної команди СНД. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і на подальших Іграх Олімпіад українські легкоатлети виступали самостійною командою.

Федерація легкої атлетики України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1991 р. За часів незалежності України її очолювали: **Тумасов Юрій Микитович** (1991—1996 рр.), **Борзов Валерій Пилипович** (з 1996 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші легкоатлети виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Синицька Зоя Олександрівна — заслужений майстер спорту (1938 р.), заслужений тренер УРСР (1961 р.). Закінчила ДЦОЛІФК (1931 р.). Чемпіонка СРСР у метанні диска (1938 р.) і багаторазова чемпіонка України у метанні диска (1936—1952 рр.), штовханні ядра (1940 р.), п'ятиборстві (1940, 1948 рр.). Нагороджена медаллю «За трудову доблесть». Підготувала **Леоніда Бартенева** — срібного призера Ігор XVI та XVII Олімпіад (1956, 1960 рр.) в естафетному бігу 4 x 100 м, бронзового призера чемпіонатів Європи (1954, 1958 рр.).

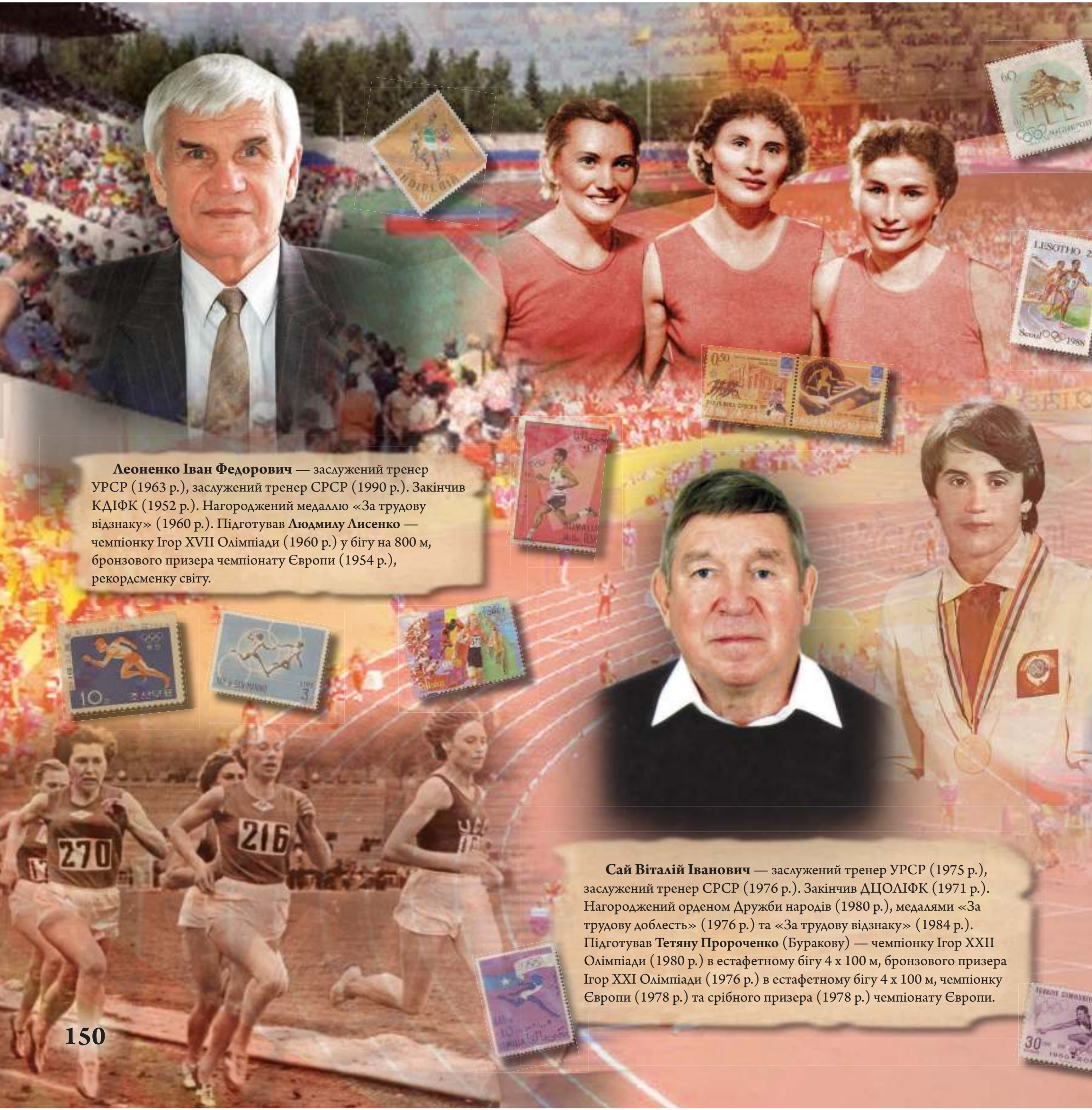
Синицький Зосима Петрович — заслужений майстер спорту (1945 р.), заслужений тренер СРСР (1956 р.). Закінчив ДЦОЛІФК (1931 р.). Доцент, завідувач кафедри легкої атлетики КДІФК (1947—1972 рр.). Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора (1957 р.) та «Знак Пошани» (1960 р.). Підготував: **Надію Коняєву** — бронзового призера Ігор XVI Олімпіади (1956 р.) у метанні списа, бронзового призера чемпіонату Європи (1954 р.), рекордсменку світу; **Віктора Цибуленка** — чемпіона Ігор XVII Олімпіади (1960 р.), бронзового призера Ігор XVI Олімпіади (1956 р.) у метанні списа.

Оббаріус Дмитро Іванович — заслужений тренер СРСР (1960 р.), суддя всесоюзної категорії. Закінчив ДІФКУ (1934 р.). Кандидат педагогічних наук, доцент. Підготував **Валерія Брумеля** — срібного призера Ігор XVII Олімпіади (1960 р.) у стрибках у висоту, чемпіона Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.), чемпіона Європи (1962 р.), володаря шести світових рекордів і чотирьох рекордів Європи; **Ігоря Тер-Ованесяна** — бронзового призера Ігор XVII та XVIII Олімпіад (1960, 1964 рр.) у стрибках у довжину, чемпіона Європи (1958, 1962, 1969 рр.) та срібного призера (1966, 1971 рр.) чемпіонатів Європи, рекордсмена світу.

Бабкін Олександр Федорович — заслужений тренер УРСР (1960 р.), суддя всесоюзної категорії (1959 р.). Закінчив КДІФК (1954 р.). Підготував **Віру Крепкіну** — чемпіонку Ігор XVII Олімпіади (1960 р.) у стрибках у довжину, чемпіонку Європи (1954, 1958 рр.) в естафетному бігу 4 x 100 м.

Запорожанов Вадим Олександрович — заслужений тренер України. Закінчив ЛДІФК (1953 р.). Доктор педагогічних наук (1980 р.), професор (1982 р.), заслужений діяч науки і техніки України (1991 р.). Перший тренер **Ігоря Тер-Ованесяна** — бронзового призера Ігор XVII та XVIII Олімпіад (1960, 1964 рр.) в стрибках у довжину, чемпіона Європи (1958, 1962, 1969 рр.) та срібного призера (1966, 1971 рр.) чемпіонатів Європи, рекордсмена світу.

Леоненко Іван Федорович — заслужений тренер УРСР (1963 р.), заслужений тренер СРСР (1990 р.). Закінчив КДІФК (1952 р.). Нагороджений медаллю «За трудову відзнаку» (1960 р.). Підготував Людмилу Лисенко — чемпіонку Ігор XVII Олімпіади (1960 р.) у бігу на 800 м, бронзового призера чемпіонату Європи (1954 р.), рекордсменку світу.

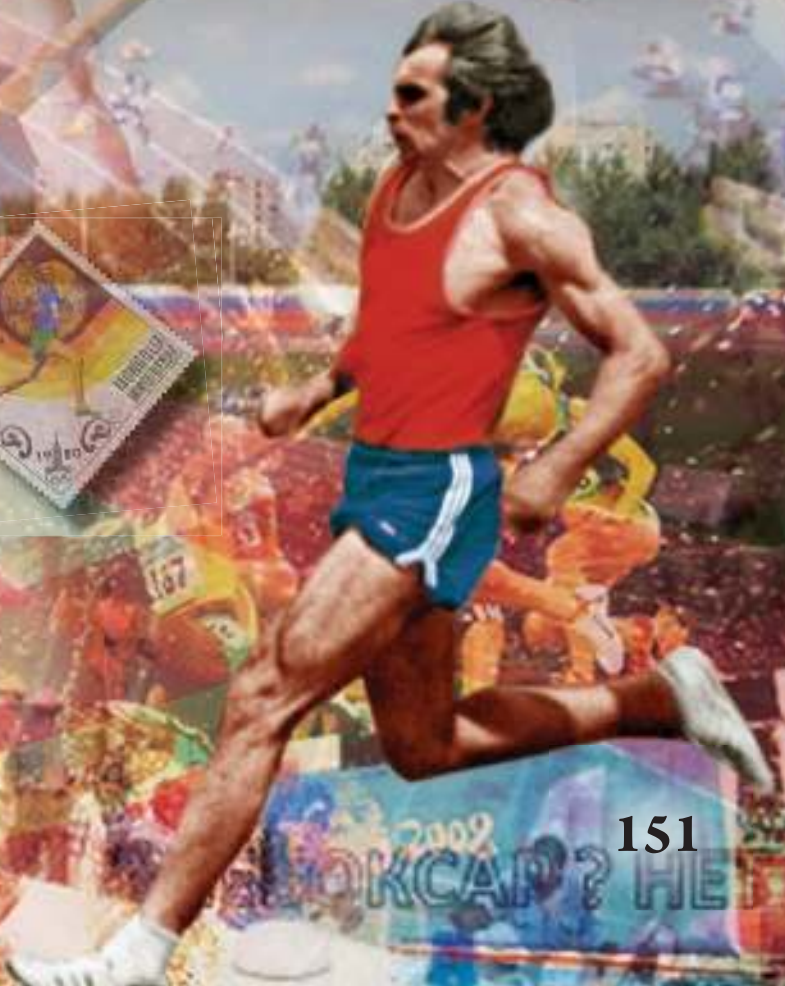
Сай Віталій Іванович — заслужений тренер УРСР (1975 р.), заслужений тренер СРСР (1976 р.). Закінчив ДЦОЛІФК (1971 р.). Нагороджений орденом Дружби народів (1980 р.), медалями «За трудову доблесть» (1976 р.) та «За трудову відзнаку» (1984 р.). Підготував Тетяну Пророченко (Буракову) — чемпіонку Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) в естафетному бігу 4 x 100 м, бронзового призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) в естафетному бігу 4 x 100 м, чемпіонку Європи (1978 р.) та срібного призера (1978 р.) чемпіонату Європи.

Коваленко Анатолій Якимович — заслужений тренер УРСР (1967 р.), заслужений тренер СРСР (1972 р.). Закінчив ДІФКУ (1940 р.). Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора (1972 р.), Вітчизняної війни II ступеня. Підготував **Леоніда Литвиненка** — срібного призера Ігор XX Олімпіади (1972 р.) з легкоатлетичного десятиборства.

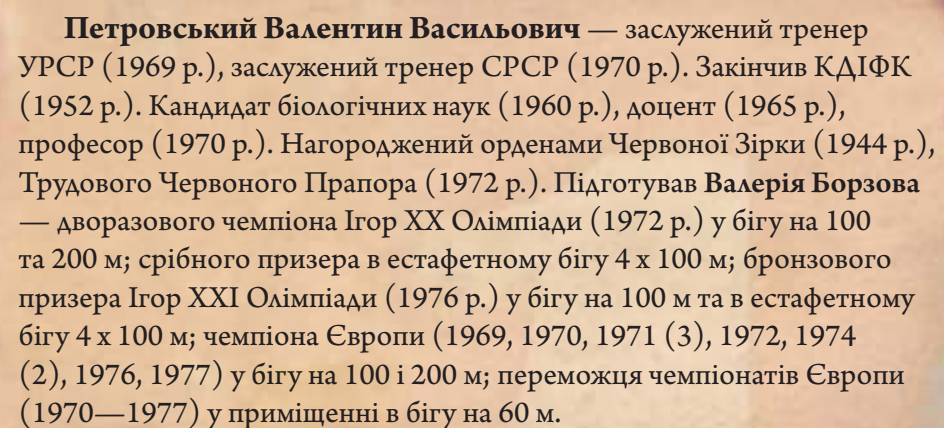
Юшко Броніслав Миколайович — майстер спорту (1959 р.), заслужений тренер УРСР (1977 р.), суддя всесоюзної категорії (1972 р.), суддя національної категорії (1992 р.). Закінчив КДІФК (1954 р.). Кандидат педагогічних наук (1974 р.), професор (1993 р.). Нагороджений орденом «За заслуги» (1990 р.). Підготував **Віктора Буракова** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади в естафетному бігу 4 x 400 м; **Тетяну Пророченко** (Буракову) — чемпіонку Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) в естафетному бігу 4 x 100 м, бронзового призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіонку Європи (1978 р.) та срібного призера (1978 р.) чемпіонату Європи.

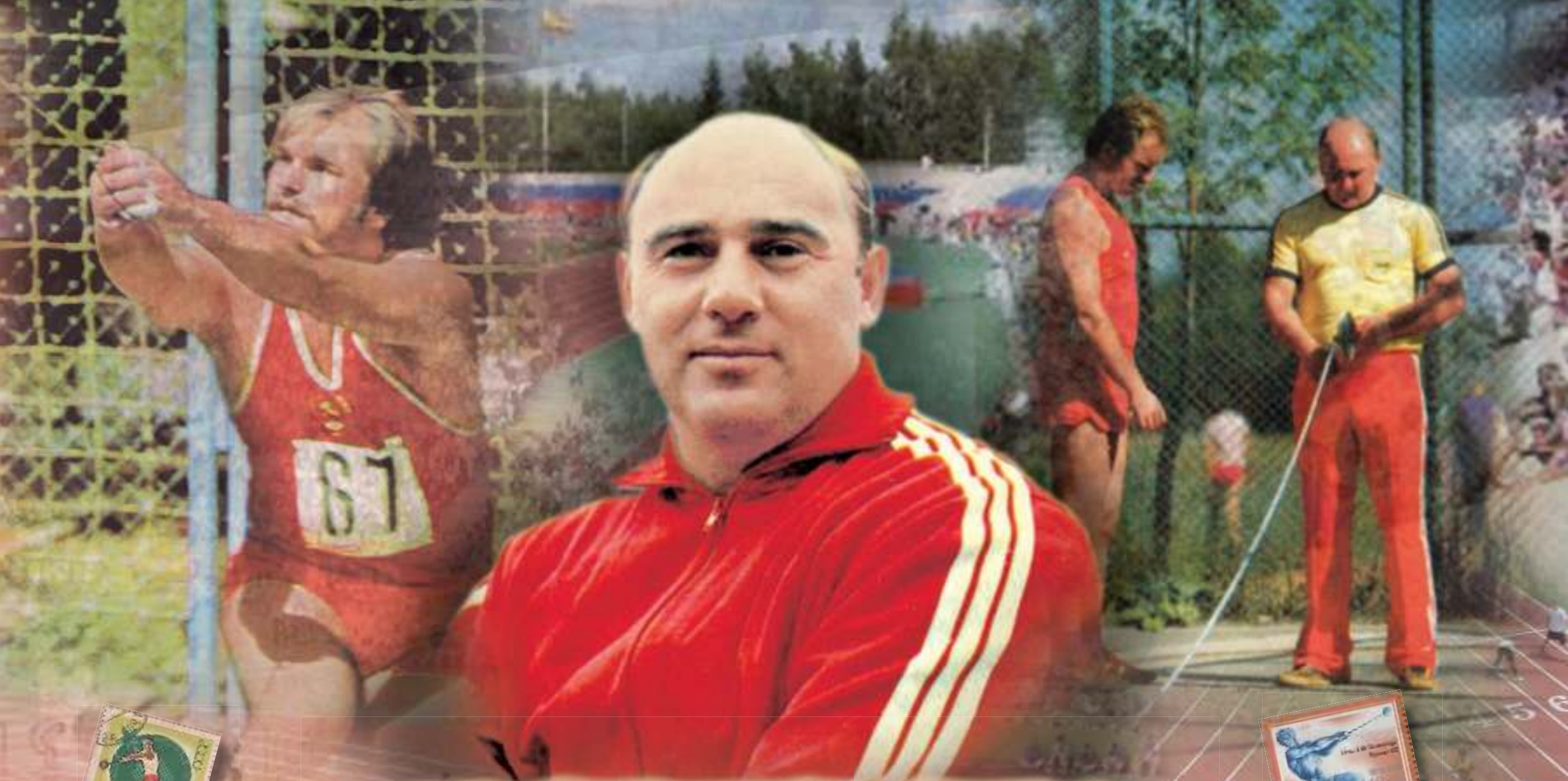

Валерію Борзову —
будучому рекордсмену
літара і Європійчану
Чемпіону
1969 р.

Войтас Борис Іванович — заслужений тренер УРСР (1971 р.). Закінчив Білоруський державний інститут фізичної культури. Підготував **Валерія Борзова** — дворазового чемпіона Ігор XX Олімпіади (1972 р.) у бігу на 100 та 200 м; срібного призера в естафетному бігу 4 x 100 м; бронзового призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) у бігу на 100 м та в естафетному бігу 4 x 100 м; чемпіона Європи (1969, 1970, 1971 (3), 1972, 1974 (2), 1976, 1977) у бігу на 100 і 200 м; переможця чемпіонатів Європи (1970—1977) у приміщенні в бігу на 60 м.

Петровський Валентин Васильович — заслужений тренер УРСР (1969 р.), заслужений тренер СРСР (1970 р.). Закінчив КДІФК (1952 р.). Кандидат біологічних наук (1960 р.), доцент (1965 р.), професор (1970 р.). Нагороджений орденами Червоної Зірки (1944 р.), Трудового Червоного Прапора (1972 р.). Підготував **Валерія Борзова** — дворазового чемпіона Ігор XX Олімпіади (1972 р.) у бігу на 100 та 200 м; срібного призера в естафетному бігу 4 x 100 м; бронзового призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) у бігу на 100 м та в естафетному бігу 4 x 100 м; чемпіона Європи (1969, 1970, 1971 (3), 1972, 1974 (2), 1976, 1977) у бігу на 100 і 200 м; переможця чемпіонатів Європи (1970—1977) у приміщенні в бігу на 60 м.

Бондарчук Анатолій Павлович — заслужений майстер спорту (1969 р.), заслужений тренер СРСР (1976 р.). Закінчив Кам'янець-Подільський педагогічний інститут (1963 р.). Доктор педагогічних наук (1987 р.). Чемпіон Ігор XX Олімпіади (1972 р.), бронзовий призер Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіон Європи (1969 р.), бронзовий призер чемпіонату Європи (1971 р.), рекордсмен світу з метання молота. Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора (1976 р.) та «Знак Пошани». Підготував **Юрія Сєдих** — чемпіона Ігор XXI та XXII Олімпіад (1976, 1980 рр.) у метанні молота, срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона світу (1991 р.) та срібного призера (1983 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1978, 1982, 1986 рр.); **Юрія Тамма** — бронзового призера Ігор XXII та XXIV Олімпіад (1980, 1988 рр.) у метанні молота, срібного призера чемпіонату світу (1987 р.).

Поляков Василь Іполітович — заслужений тренер УРСР (1961 р.), заслужений тренер СРСР (1969 р.). Закінчив Школу тренерів при КДІФК (1953 р.). Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1971 р.). Підготував **Володимира Голубничого** — чемпіона Ігор XVII та XIX Олімпіад (1960, 1968 рр.) у спортивній ходьбі на 20 км, бронзового призера Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.), срібного призера Ігор XX Олімпіади (1972 р.); чемпіона Європи (1974 р.), срібного (1966) і бронзового (1962 р.) призера чемпіонату Європи; **Миколу Смагу** — бронзового призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.) у спортивній ходьбі на 20 км, чемпіона Європи (1971 р.).

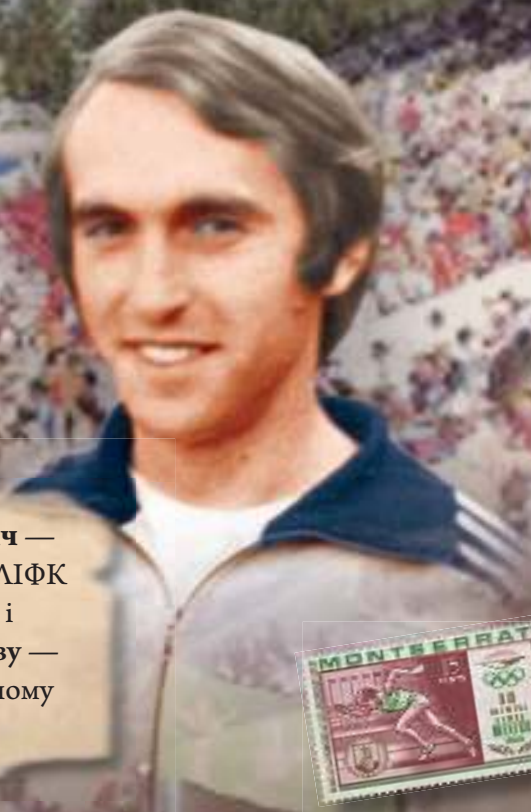
Бродський Фелікс Абрамович — заслужений тренер УРСР (1968 р.). Закінчив КДІФК (1955 р.). Підготував **Валентину Козир (Авилову)** — бронзового призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.) у стрибках у висоту.

Аксьонов Віктор Іванович — заслужений тренер УРСР (1976 р.). Підготував Людмилу Аксьонову — бронзового призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) з естафетного бігу 4 x 400 м.

Хейфець (Зюськов) Віктор Володимирович — заслужений тренер УРСР (1979 р.). Закінчив ДЦОЛІФК (1972 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1980 р.). Підготував Ніну Зюськову — чемпіонку Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) в естафетному бігу 4 x 400 м.

Козлова Дора Михайлівна — заслужений майстер спорту, заслужений тренер УРСР, рекордсменка світу у бігу на 500 м. Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2002 р.). Закінчила КДІФК (1956 р.). Підготувала Людмилу Аксьонову — бронзового призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) в естафетному бігу 4 x 400 м.

Дячков Володимир Михайлович — заслужений майстер спорту СРСР (1939 р.), заслужений тренер СРСР (1957 р.), заслужений діяч науки РРФСР, доктор педагогічних наук, професор. Закінчив Московський інститут фізичної культури (1929 р.), Московський архітектурний інститут (1934 р.). Підготував **Валерія Брумеля** — чемпіона Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.) та срібного призера Ігор XVII Олімпіади (1960 р.) в стрибках у висоту, шестиразового рекордсмена світу.

Белокуров Микола Васильович — майстер спорту СРСР (1950 р.), заслужений тренер УРСР (1965 р.). Закінчив КДІФК (1956 р.). Підготував **Івана Беяєва** — бронзового призера Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.) з бігу на 3000 м із перешкодами.

Виставкін Микола Іванович — заслужений майстер спорту (1946 р.), заслужений тренер УРСР (1964 р.). Закінчив КДІФК. Кандидат педагогічних наук (1954 р.), доцент. Підготував **Анатолія Бондарчука** — чемпіона Ігор XX Олімпіади (1972 р.), бронзового призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) у метанні молота.

Паламарчук Іван Андрійович — заслужений тренер УРСР (1978 р.), заслужений тренер СРСР (1980 р.). Закінчив Житомирський сільськогосподарський інститут (1958 р.), КДІФК (1965 р.). Нагороджений медаллю «За трудову доблесть» (1979 р.), орденом «Знак Пошани» (1981 р.). Підготував **Володимира Кисельова** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у штовхання ядра, бронзового призера чемпіонату Європи (1979 р.); **Олександра Багача** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у штовханні ядра, чемпіона світу (1999 р.), чемпіона Європи (1992, 1994, 1998, 2000 рр.), срібного призера першості Європи серед юніорів (1985 р.).

Токар Іван Михайлович — заслужений тренер УРСР (1964 р.), заслужений тренер СРСР (1972 р.). Закінчив Київський технікум фізичної культури (1940 р.), КДІФК (1946 р.). Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1968 р.), медаллю «За трудову відзнаку» (1972 р.), Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1971 р.). Підготував **Євгена Аржанова** — срібного призера Ігор XX Олімпіади (1972 р.) у бігу на 800 м.

Робулець Борис Михайлович — заслужений тренер УРСР (1983 р.), заслужений тренер СРСР (1983 р.). Закінчив КДІФК (1966 р.). Підготував **Геннадія Авдеєнка** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) в стрибках у висоту, чемпіона світу (1983 р.) та срібного призера (1987 р.) чемпіонату світу, бронзового призера зимового чемпіонату Європи (1987 р.).

Колодєєв Микола Іванович — заслужений тренер УРСР (1984 р.). Закінчив Одеський педагогічний університет. Нагороджений Грамотою Верховної Ради України, медаллю «За трудову доблесть». Підготував **Надію Олізаренко** — чемпіонку Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у бігу на 800 м та бронзового призера цих Ігор у бігу на 1500 м.

Петров Віталій Опанасович — заслужений тренер УРСР (1983 р.), заслужений тренер СРСР (1984 р.). Закінчив Харківський педагогічний інститут ім. Г.С. Сковороди (1968 р.). Нагороджений орденом «Знак пошани» (1986 р.), Почесною грамотою Верховної Ради УРСР (1985 р.). Підготував **Сергія Бубку** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у стрибках із жердиною, шестиразового чемпіона світу (1983—1997 рр.) і чотириразового переможця чемпіонатів світу у закритих приміщеннях, 35-разового рекордсмена світу, чемпіона Європи (1985, 1986 рр.).

Шквира Аркадій Георгійович — майстер спорту міжнародного класу (1984 р.), заслужений тренер України (1996 р.). Закінчив Кам'янець-Подільський державний педагогічний інститут (1986 р.). Підготував **Сергія Бубку** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у стрибках із жердиною, шестиразового чемпіона світу (1983—1997 рр.) і чотириразового переможця чемпіонатів світу у закритих приміщеннях, 35-разового рекордсмена світу, чемпіона Європи (1985, 1986 рр.).

Черв'як Віктор Михайлович — заслужений тренер УРСР. Закінчив Ворошиловоградський педагогічний інститут ім. Тараса Шевченка (1950 р.). Підготував **Ольгу Бризгіну** — чемпіонку Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у бігу на 400 м та в естафетному бігу 4 x 400 м, чемпіонку Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) в естафетному бігу 4 x 400 м та срібного призера у бігу на 400 м, чемпіонку світу (1987 р.) у бігу на 400 м та в естафетному бігу 4 x 400 м (1991 р.), срібного призера (1987 р.) в естафетному бігу 4 x 400 м.

Федорець Володимир Андрійович — заслужений тренер УРСР (1983 р.), заслужений тренер СРСР (1987 р.). Закінчив Чечено-Інгушський університет (1972 р.). Нагороджений орденами Дружби народів (1989 р.) та «Знак Пошани» (1988 р.). Підготував **Віктора Бризгіна** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) в естафетному бігу 4 x 100 м, бронзового (1983 р.) та срібного (1987 р.) призера чемпіонату світу в естафетному бігу 4 x 100 м, чемпіона Європи (1986 р.); **Ольгу Бризгіну** — чемпіонку Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у бігу на 400 м та в естафетному бігу 4 x 400 м, чемпіонку Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) в естафетному бігу 4 x 400 м та срібного призера у бігу на 400 м, чемпіонку світу (1987 р.) у бігу на 400 м та в естафетному бігу 4 x 400 м (1991 р.), срібного призера (1987 р.) в естафетному бігу 4 x 400 м.

Іванов Петро Петрович — майстер спорту (1968 р.), заслужений тренер УРСР (1983 р.), заслужений тренер СРСР (1991 р.). Закінчив Краснодарський монтажний технікум (1966 р.). Підготував **Людмилу Джигалову** — чемпіонку Ігор XXIV та XXV Олімпіад (1988, 1992 рр.) в естафетному бігу 4 x 400 м, чемпіонку світу (1991 р.) в естафетному бігу 4 x 400 м.

A portrait of Volodymyr Volovik, an older man with grey hair wearing a dark suit and white shirt, looking to the right. In the background, there is a photo of a woman in a blue and yellow athletic uniform.

Воловик Володимир Іванович — заслужений тренер УРСР (1976 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2008 р.). Закінчив Нікопольський металургійний технікум (1950 р.), ЛДІФК (1964 р.). Підготував **Юрія Седих** — чемпіона Ігор XXI та XXII Олімпіад (1976, 1980 рр.) у метанні молота, срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона світу (1991 р.) та срібного призера (1983 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1978, 1982, 1986 рр.); **Олену Антонову** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у метанні диску.

Зелінський В'ячеслав Володимирович — заслужений тренер Киргизької РСР (1974 р.), заслужений тренер УРСР (1979 р.), заслужений тренер СРСР (1984 р.). Закінчив Киргизький ДІФК (1962 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту (1989 р.). Відмінник освіти України (2001 р.). Нагороджений Грамотою Верховної Ради УРСР (1980 р.), медаллю «За трудові заслуги» (1988 р.). Підготував **Марію Пінігіну** — чемпіонку Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) в естафетному бігу 4 x 400 м, бронзового призера чемпіонату світу (1983 р.) у бігу на 400 м та в естафетному бігу 4 x 400 м, срібного призера (1987 р.) в естафетному бігу 4 x 400 м чемпіонату світу, чемпіонку Європи (1987 р.).

Підоплелов Леонід Васильович — заслужений тренер УРСР (1975 р.), заслужений тренер СРСР (1988 р.). Освіта середня технічна. Підготував **Олену Жупійову** — бронзового призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у бігу на 10000 м.

Киба Володимир Миколайович — майстер спорту міжнародного класу (1976 р.). Заслужений тренер УРСР (1985 р.), заслужений тренер СРСР (1991 р.). Закінчив Київський інститут народного господарства (1973 р.). Підготував **Рудольфа Поварніцина** — бронзового призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) в стрибках у висоту, рекордсмена світу (1985 р.).

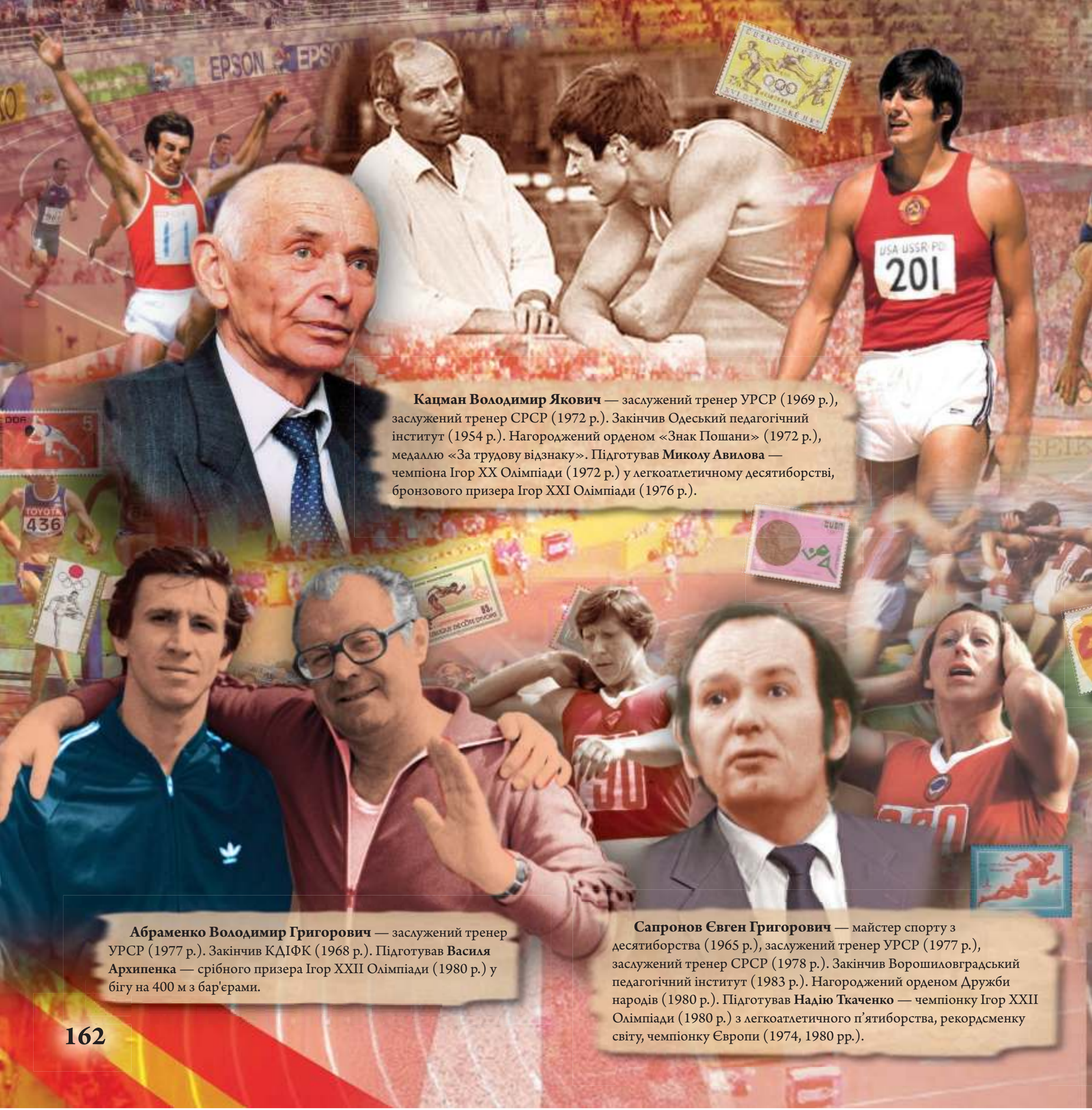
Красовський Сергій Федорович — заслужений тренер України (2002 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Закінчив КДІФК (1991 р.). Підготував **Олену Красовську** — срібного призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у бігу на 100 м з бар'єрами, срібного призера чемпіонату Європи (2002 р.).

Бабаков Сергій Олексійович — майстер спорту міжнародного класу з вітрильного спорту (1983 р.). Заслужений тренер України (1999 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1995 р.). Підготував **Інгу Бабакову** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) в стрибках у висоту, чемпіонку світу (1999 р.), срібного (1997, 2001 рр.) та бронзового (1991, 1993, 1995 рр.) призера чемпіонатів світу, срібного та бронзового призера чемпіонату Європи (1997 р.).

Ковпак Іван Данилович — майстер спорту (1962 р.), заслужений тренер УРСР (1983 р.). Закінчив Харківський авіаційний інститут (1961 р.), Ворошиловградський педагогічний інститут (1980 р.). Підготував **Інгу Бабакову** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) в стрибках у висоту, чемпіонку світу (1999 р.), срібного (1997, 2001 рр.) та бронзового (1991, 1993, 1995 рр.) призера чемпіонатів світу, срібного та бронзового призера чемпіонату Європи (1997 р.); **Вікторію Стьопіну** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у стрибках у висоту, переможця першості Європи серед юніорів (1995 р.) та Кубка Європи (2003 р.).

Кацман Володимир Якович — заслужений тренер УРСР (1969 р.), заслужений тренер СРСР (1972 р.). Закінчив Одеський педагогічний інститут (1954 р.). Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1972 р.), медаллю «За трудову відзнаку». Підготував **Миколу Авилова** — чемпіона Ігор XX Олімпіади (1972 р.) у легкоатлетичному десятиборстві, бронзового призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.).

Абраменко Володимир Григорович — заслужений тренер УРСР (1977 р.). Закінчив КДІФК (1968 р.). Підготував **Василя Архипенка** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у бігу на 400 м з бар'єрами.

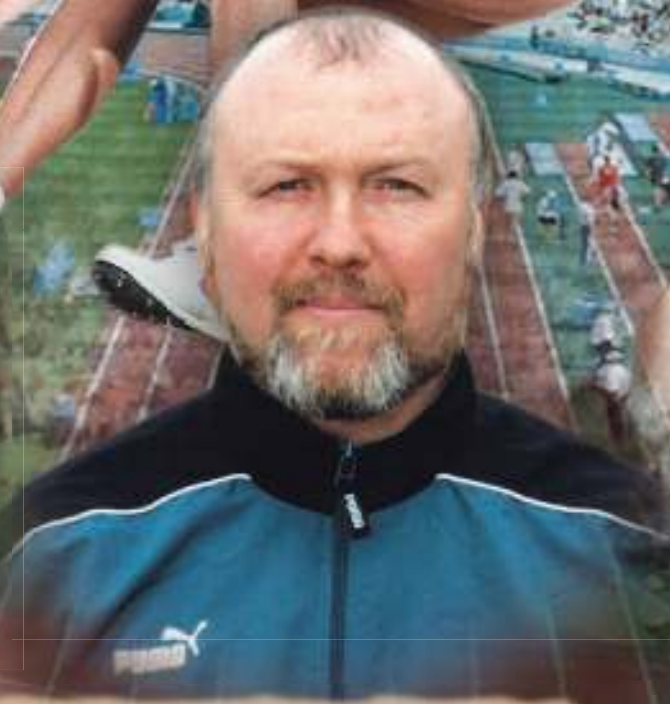
Сапронов Євген Григорович — майстер спорту з десятиборства (1965 р.), заслужений тренер УРСР (1977 р.), заслужений тренер СРСР (1978 р.). Закінчив Ворошиловградський педагогічний інститут (1983 р.). Нагороджений орденом Дружби народів (1980 р.). Підготував **Надію Ткаченко** — чемпіонку Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) з легкоатлетичного п'ятиборства, рекордсменку світу, чемпіонку Європи (1974, 1980 рр.).

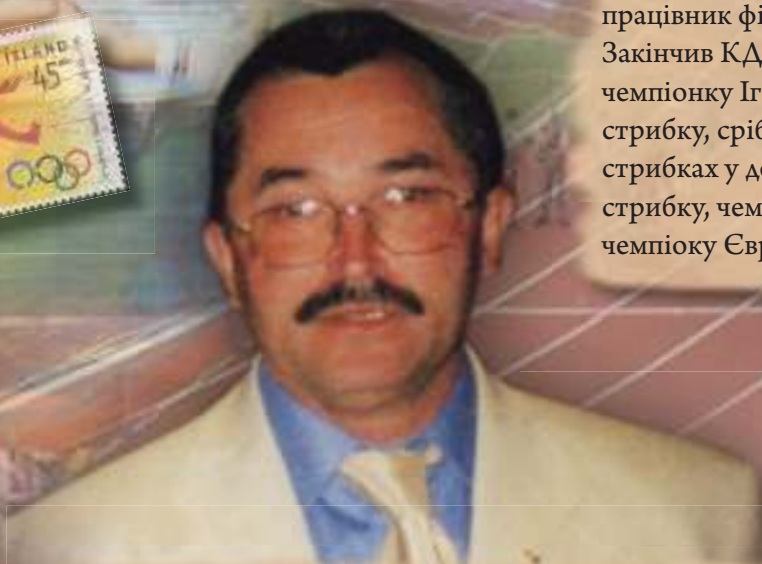
Шуляк Зінаїда Костянтинівна — заслужений тренер України (1989 р.). Закінчила Кременецький педагогічний інститут (1961 р.). Перший тренер **Інеси Кравець** — чемпіонки Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у потрійному стрибку, срібного призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) в стрибках у довжину, чемпіонки світу (1995 р.) у потрійному стрибку, чемпіонки світу (1991, 1993 рр.) у приміщенні, чемпіоки Європи (1992 р.), рекордсменки світу.

Скачко Валерій Петрович — заслужений тренер УРСР (1971 р.). Закінчив Луганський педагогічний інститут (1959 р.). Підготував **Тетяну Скачко** — бронзового призера Ігор XXII Олімпіади з (1980 р.) в стрибках у довжину.

Кушнір Микола Миколайович — заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Закінчив КДІФК (1986 р.). Підготував **Інесу Кравець** — чемпіонку Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у потрійному стрибку, срібного призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) в стрибках у довжину, чемпіонку світу (1995 р.) у потрійному стрибку, чемпіонку світу (1991, 1993 рр.) у приміщенні, чемпіоку Європи (1992 р.), рекордсменку світу.

Голубцов Анатолій Васильович — заслужений тренер УРСР (1984 р.), заслужений тренер СРСР (1992 р.). Закінчив КДІФК (1972 р.). Срібний призер чемпіонату Європи у потрійному стрибку (1970 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1994 р.). Підготував **Інесу Кравець** — чемпіонку Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у потрійному стрибку, срібного призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) в стрибках у довжину, чемпіонку світу (1995 р.) у потрійному стрибку, чемпіонку світу (1991, 1993 рр.) у приміщенні, чемпіоку Європи (1992 р.), рекордсменку світу.

Шабленко Віталій Степанович — майстер спорту (1958 р.), заслужений тренер України (1991 р.). Закінчив КДІФК (1959 р.). Підготував **Олександра Багача** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у штовханні ядра, чемпіона світу (1999 р.), чемпіона Європи (1992, 1994, 1998, 2000 рр.), срібного призера першості Європи серед юніорів (1985 р.).

Шейн Петро Іванович — перший тренер Валерія Брумеля — чемпіона Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.) та срібного призера Ігор XVII Олімпіади (1960 р.) в стрибках у висоту, шестиразового рекорсмена світу.

Солдаткін Валентин Володимирович — заслужений тренер УРСР (1970 р.), заслужений тренер СРСР (1985 р.). Закінчив Луганський педагогічний інститут (1959). Нагороджений медаллю «За трудову відзнаку» (1978 р.). Підготував Валерія Підлужного — бронзового призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) в стрибках у довжину, чемпіона Європи (1974 р.), срібного призера (1976, 1979 рр.) чемпіонатів Європи у приміщенні.

Муренко Іван Антонович — закінчив Дніпропетровський технікум фізичної культури (1948 р.), КДІФК (1952 р.). Підготував Людмилу Лисенко — чемпіонку Ігор XVII Олімпіади (1960 р.) у бігу на 800 м, бронзового призера чемпіонату Європи (1954 р.), рекорсменку світу.

Минаков Юрій Михайлович — заслужений тренер України (1992 р.). Закінчив Харківський державний педагогічний інститут ім. Г.С. Сковороди (1998 р.). Підготував Юрія Білонога — чемпіона Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у штовханні ядра.

Козловський Володимир Юхимович — заслужений тренер УРСР (1980 р.), суддя всесоюдної категорії (1958 р.). Підготував Віктора Цибуленка — заслуженого майстра спорту (1957 р.), чемпіона Ігор XVII Олімпіади (1960 р.), бронзового призера Ігор XVI Олімпіади (1956 р.) у метанні списа.

Валявко Віктор Олексійович підготував Євгена Аржанова — срібного призера Ігор XX Олімпіади (1972 р.) у бігу на 800 м.

Мальцев Микола Павлович — заслужений тренер УРСР (1985 р.), заслужений тренер СРСР (1987 р.). Закінчив Волгоградський молочний інститут (1961 р.). Нагороджений орденом «Знак Пошани». Підготував **Тетяну Самоленко** — чемпіонку Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у бігу на 3000 м та бронзового призера у бігу на 1500 м, срібного призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) у бігу на 3000 м, чемпіонку світу у бігу на 1500 та 3000 м (1988 р.), чемпіонку світу (1991 р.) у бігу на 3000 м та срібного призера — на 1500 м, чемпіонку світу (1987 р.) у приміщенні у бігу на 3000 м, срібного призера чемпіонату Європи (1986 р.).

Тихомиров Анатолій Михайлович — заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Закінчив КДІФК (1969 р.). Підготував **Олександра Крикуна** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у метанні молота.

Горбаченко Юрій Семенович — майстер спорту міжнародного класу (1991 р.), заслужений тренер України (1997 р.). Закінчив КДІФК (1990 р.). Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня. Підготував **Олену Говорову** — бронзового призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у потрійному стрибку, бронзового призера чемпіонату світу (1997 р.), бронзового призера першості світу серед юніорів (1992 р.); **Романа Щуренка** — бронзового призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) в стрибках у довжину, переможця першості Європи серед юніорів (1995 р.) в стрибках у довжину.

Мордашова Тетяна Іванівна — перший тренер **Олени Говорової** — бронзового призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у потрійному стрибку, бронзового призера чемпіонату світу (1997 р.), бронзового призера першості світу серед юніорів (1992 р.).

Карсак Євген Валер'янович — заслужений тренер України (1997 р.). Закінчив Одеський державний університет. Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2004 р.). Підготував **Юрія Білонога** — чемпіона Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у штовханні ядра, бронзового призера чемпіонату світу (2003 р.), чемпіона Європи (2002 р.), переможця першості світу серед юніорів (1992 р.), бронзового призера чемпіонату світу у приміщенні (1999 р.) та бронзового призера чемпіонату Європи (1998 р.).

Сергієнко Юрій Макарович — майстер спорту міжнародного класу (1983 р.). Учасник Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), чемпіон Європи серед юніорів (1983 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту (2004 р.). Закінчив Миколаївський університет фізичного виховання (1989 р.), Миколаївський державний університет ім. В.О. Сухомлинського (2004). Підготував **Вікторію Стьопіну** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у стрибках у висоту, переможця першості Європи серед юніорів (1995 р.) та Кубка Європи (2003 р.).

Антіпов Анатолій Сергійович — майстер спорту (1969 р.), заслужений тренер УРСР (1985 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Закінчив Ворошиловградський педагогічний інститут (2004 р.). Нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України (2004 р.). Підготував **Тетяну Терещук-Антіпову** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у бігу на 400 м з бар'єрами.

Поляков Дмитро Борисович — заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2008 р.). Закінчив Харківський медичний інститут (1991 р.). Підготував **Наталію Добринську** — чемпіонку Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) з легкоатлетичного семиборства, срібного (2004 р.) та бронзового (2005 р.) призера чемпіонатів світу.

Степанцов Костянтин Альбертович — майстер спорту СРСР, заслужений тренер України (1997 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2008 р.). Закінчив Слав'янський державний педагогічний університет (1994 р.). Підготував **Наталію Тобіас** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) з бігу на 1500 м.

Ліщинський Ігор Іванович — майстер спорту, заслужений тренер України (2007 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2008 р.). Закінчив Дніпропетровський інститут фізичної культури (1995 р.), Донецьку Державну академію управління (2001 р.). Підготував **Ірину Ліщинську** — срібного призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у бігу на 1500 м, срібного призера чемпіонату світу (2007 р.).

Козлов Микола Янович — заслужений тренер України (2005 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2008 р.). Закінчив КДІФК (1976 р.). Підготував **Дениса Юрченка** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у стрибках із жердиною, срібного (2005 р.), бронзового (2004 р.) призера чемпіонатів світу, срібного призера чемпіонату Європи (2007 р.).

За лаштунками успіху

«Хочу сказати, що з тренерами мені пощастило. Поєднання Войтас — Петровський було ідеальним варіантом своєрідної тренерської бригади. Один — ним був Борис Іванович — тренер-селекціонер, спеціаліст у роботі з дітьми, який любив і вмів закладати фундамент необхідних якостей. Він працював зі мною до рівня кандидата у майстри спорту. Інший — Валентин Васильович — тренер, здатний вести спеціалізовану, вузькоспрямовану підготовку у спорті вищих досягнень. Жаль тільки, що таких тренерських бригад у нас поки що мало і народжуються вони стихійно, не являючись продуктом системи підготовки спринтерів високої кваліфікації. Пощастило мені і в тому, що перехід від одного тренера до другого пройшов безболісно. Він був запланований Войтасом».

Валерій Борзов, дворазовий олімпійський чемпіон

«Своїм першим кроком у спорті я забов'язана мамі — Шуляк Зінаїді Костянтинівні — моєму першому тренеру. У мене не було такого жорсткого дитячого спорту, як у більшості. У спортивний інтернат мама мене не відпустила — оберігала. Я ходила на тренування до її секції.

Мій другий тренер — Микола Миколайович Кушнір не був замучений «славою», у нього з'являлося багато свіжих думок — думаю, це і вплинуло на результат нашої спільної роботи».

Інеса Кравець, олімпійська чемпіонка

«Я не знаю кращої людини, ніж Василь Іполитович Поляков. Він був завжди поруч, хоча ми належали до різних спортивних товариств — я спартаківець, а він працював у «Буревіснику» чи «Авангарді». Йому досить було б сказати одне слово і я перейшов би в інше товариство. Та він ніколи цього не сказав. У будь-який день, за будь-якої погоди я міг прийти до нього, і вже немолода людина залюбки виїздила зі мною на велосипеді на шосе».

Володимир Голубничий, дворазовий олімпійський чемпіон

«Володимир Юхимович Козловський став для мене не просто тренером, а старшим товаришем, добрим другом. Частенько після занять на стадіоні він запрошував мене до свого дому. Здається, ще й досі відчуваю смак того чудового борщу, яким пригощала мене його дружина. Володимир Юхимович був моїм вимогливим наставником і водночас виявляв такий педагогічний такт, таку зворушливу людяність, піклування про мене, що почуття вдячності до нього я зберіг на все життя».

Віктор Цибуленко, олімпійський чемпіон

«Коли заслуженому майстрові спорту, заслуженому тренерові СРСР доцентові Зосимі Петровичу Синицькому виповнилося 60 років, його вихованці піднесли наставнику вітальний адрес. Першим підписали його 15 (!) заслужених майстрів спорту! Далі йшли підписи ще більшого загону майстрів спорту. Одні з них були чемпіонами республіки і країни, інші — чемпіонами Європи й Олімпійських ігор, чимало — рекордсменами республіки, країни, континенту, світу. Небагато знайдеться в нашій країні тренерів, яким би доводилося одержувати вітальний адрес з такою кількістю автографів іменитих вихованців».

**Леонід Бартенев,
дворазовий срібний призер Олімпійських ігор**

«Наше переможне співробітництво із Зоєю Олександрівною Синицькою базується на сумлінному ставленні до найдрібніших деталей тренування, на постійному прагненні до нового, найбільш передового, і безперечно, на стійкій вірі один в одного».

**Леонід Бартенев, дворазовий срібний призер
Олімпійських ігор**

«Наш тренер, Петров Віталій Опанасович, дуже цікаво проводив заняття. Ми грали у футбол, хокей, баскетбол, бігали, стрибали... Це було так захоплююче, що у мене навіть і думок не з'являлося спробувати щастя у будь-якому іншому виді спорту. Тренерська мудрість цієї людини полягала, передусім у тому, що він «витримував» мене, як витримують добре вино, — до повного дозрівання. Віталій Опанасович із спеціалізацією не поспішав, будучи прихильником багатоборної підготовки легкоатлета будь-якої спеціалізації. Він навіть не боявся, що я можу зрадити жердині, скажімо, на користь спринту або стрибкам у довжину, де теж непогано виходило. Те, що ми зустрілися з Віталієм Опанасовичем — велике щастя. Талановитому тренерові повинно везти на талановитих учнів, щоб вони обидва могли реалізувати себе...»

Сергій Бубка, олімпійський чемпіон

«Володимир Якович Кацман був дуже уважним тренером, хоча на тренуваннях здавалося, що він не дуже за мною спостерігає. Проте, як тільки виникала якась замінка або помилка, негайно вказував на причини того, що відбулося, при цьому ніколи не підвищував голосу, не сварився.

У складні моменти тренер пропонував мені виконати складні, але дуже цікаві, незвичайні завдання, які допомагали відновити впевненість і усунути помилку».

Микола Авілов, олімпійський чемпіон

«Віталій Опанасович Петров переконував мене у тому, що ранній успіх шкодить спортсменам. Талановитих дітей треба якнайдовше оберігати від п'єдесталів, намагатися не включати ні до яких збірних. А до збірної СРСР треба підходити не п'ятим номером, не запасним, а лідером».

Сергій Бубка, олімпійський чемпіон

«Тетяна Іванівна Мордашова намагалася виростити нас повноцінними особистостями. Завжди водила нас до музеїв. Моя мама говорила: «Я тебе майже не бачу. Тетяна Іванівна для тебе — друга мати». Тепер мій тренер працює в Ізмаїлі. Вона справжній фанат нашої справи, вона із тих, на котрих все тримається».

Олена Говорова, бронзовий призер Олімпійських ігор

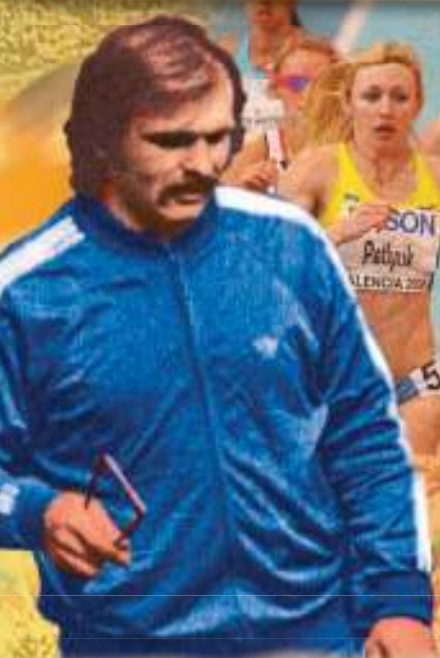
«Анатолій Бондарчук — непересічне явище в легкій атлетиці. Він один з небагатьох, хто зумів вдало поєднати тренування і виступи в змаганнях з науково-педагогічною діяльністю. У цьому зв'язку, природно, виникає питання: якими ж якостями має володіти людина, аби досягти таких значних успіхів? Тут передусім треба сказати про величезну працездатність А.Бондарчука. Так, для нього ніколи не існує гарної чи поганої погоди, заняття проходять у великі й малі свята: спортсмен не відмінив тренування навіть у день народження свого первістка».

Зосима Синицький

«Мій спортивний шлях розпочався у маленькому місті Сміла на Черкащині під керівництвом Анатолія Яковича Гулі. Коли я у 13 років сказав, що мрію стати десятиборцем, молодий тренер відверто відповів, що не вважає себе фахівцем у такому складному виді. Проте залишив мене у своїй групі. Анатолій Якович міркував так. У десятиборстві — чотири бігових види (100, 400, 1500 м і 110 м з бар'єрами). У всіх трьох стрибках і метанні списа вирішальне значення має також біг (точніше розбіг). Якщо добре мене підготувати у бігу (це було під силу Анатолію Яковичу), то досвідченому фахівцеві, до якого згодом можу потрапити, буде набагато легше довершити почате ним. Чому б не спробувати створити надійну базу на майбутнє, якщо хлопець так захоплений своєю мрією! В інституті моя спортивна доля була вручена досвідченому педагогові — заслуженому тренерові СРСР доцентові Анатолію Якимовичу Коваленку. Перший рік спільної роботи був особливо важкий. Починати довелося мало не з азів: надто вже слабкою виявилася моя підготовка. Але ми з тренером працювали не марно. Та закладене з перших кроків Анатолієм Яковичем Гулею добре послужило мені: бігові види десятиборства стали моїми найсильнішими»

**Леонід Литвиненко, срібний призер
Олімпійських ігор**

«Сергій Семенович Євтушок був моїм першим тренером. Вірніше, ми спільно тренувалися, але він, уже маючи якийсь досвід у цьому виді, щедро ділився зі мною всім, що знав і вмів. Свої заняття проводили звичайно у вільний від роботи час і ніщо не було завадою — ні дощ, ні мороз, ні вітер, навіть завірюха. Це правило залишилося непорушним для мене і згодом. Умови для занять були, м'яко кажучи, не найкращі. Тренувалися ми на пустирях. Не було в нас і справжніх спортивних снарядів — ми самі відливали їх із свинцю. А головне — бракувало достатніх знань про техніку метання молота. Спільно сідали за спеціальну літературу, яка на той час уже почала виходити в значно більшій кількості. Вивчали досвід провідних металників і тренерів — вітчизняних і зарубіжних, експериментували на собі, перевіряли нові варіанти техніки, шукали причини помилок і способи їх виправлення.

Анатолій Бондарчук, олімпійський чемпіон

«Спочатку я мовчки виконував короткі вказівки тренера, пильно придивляючись до нього, порівнюючи цю не дуже привітну людину зі своїм добрим Володимиром Івановичем, якого сприймав не тільки як спортивного наставника, а як школяр сприймає улюбленого вчителя. Що й казати: порівняння було явно не на користь Анатолія Бондарчука. Та нічого не вдієш — Володимир Іванович Воловик залишився в рідному Нікополі і доведеться якось пристосовуватися до цього трохи понурого Бондарчука. Тим більше, що новий тренер усе-таки не вимагає приймати на віру свої вказівки, а щоразу пояснює, чому треба робити саме так, а не інакше. Інша річ, що не завжди можна примусити себе повірити в ці докази, хоч, правду кажучи, результати свідчать на їхню користь...».

Юрій Сєдих, дворазовий олімпійський чемпіон

«В інституті я зустрів людину, після роботи з якою до мене прийшли перші успіхи в спорті. Це заслужений тренер СРСР Дмитро Іванович Оббаріус — організатор «лісової школи». Його метод тренувань був відмінний тим, що більшість занять переносили на природу — до лісу, на піщаний пагорб, галявину. Він вважав, що для розвитку сили зовсім не обов'язково займатися тільки зі штангою. Її з успіхом замінювали звалені дерева і каміння. А для розвитку швидкості можна обійтися без доріжки і туфель із шипами. Ту саму роботу з більшим ефектом ми виконували босоніж на лісовій просіці. Стрибки у яму з піском заміняли стрибки через канави, струмки, звалені дерева, а також виструбування на пагорби або діставання високих гілок. Особливо важко було бігати по крутому піщаному насипу. Але ж це таке навантаження для м'язів ніг! Сам Дмитро Іванович, недивлячись на свій вік, був першим у всіх витівках.

Ігор Тер-Ованесян, дворазовий бронзовий призер Олімпійських ігор

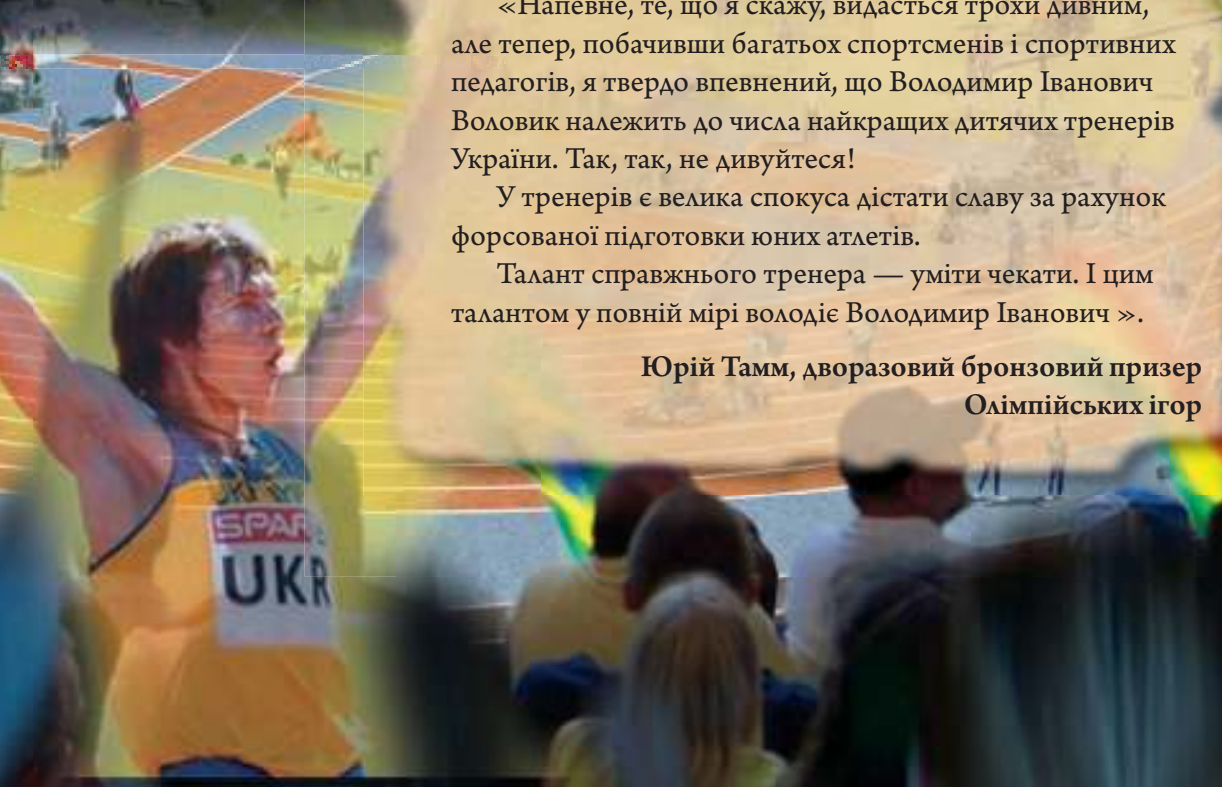

«Напевне, те, що я скажу, видасться трохи дивним, але тепер, побачивши багатьох спортсменів і спортивних педагогів, я твердо впевнений, що Володимир Іванович Воловик належить до числа найкращих дитячих тренерів України. Так, так, не дивуйтеся!

У тренерів є велика спокуса дістати славу за рахунок форсованої підготовки юних атлетів.

Талант справжнього тренера — уміти чекати. І цим талантом у повній мірі володіє Володимир Іванович».

Юрій Тамм, дворазовий бронзовий призер Олімпійських ігор

«У 1951 р. я почав регулярно тренуватися. У тренера Вадима Олександровича Запорожанова була чудова група легкоатлетів — весела і дружна. І сам він, продовжуючи виступати, тренував нас. Він належав до того типу тренерів, які ненароком, ніби мимоволі кинутим зауваженням або жартом, можуть досягти значно більшого, ніж нудним читанням моралі. Ми дуже поважали його, незважаючи на те, що він ніколи не був відомим спортсменом. Його вміння переконувати і любов до своєї справи перетворювали наші заняття на свято».

Ігор Тер-Ованесян, дворазовий бронзовий призер Олімпійських ігор

«Володимир Андрійович Федорець — прекрасний спеціаліст, він, як кажуть, тренер від Бога. Завжди підходить творчо до тренувального процесу: розробляє спеціальні комплекси вправ, запозичує краще у відомих тренерів світу. У нас завжди були дуже цікаві тренування і ми з Віктором кожного разу з радістю йшли на заняття. Володимир Андрійович завжди розповідав нам про механізм і навіть біохімію кожної вправи. Що, для чого і чому необхідно робити саме сьогодні, а не завтра; які групи м'язів навантажуються, які процеси при цьому відбуваються у м'язових тканинах і як ними управляти, про все це розповідав нам наставник. Особливу увагу він звертав на методику відновлення. У Володимира Андрійовича є дар переконання. Він психолог, завжди готовий у відповідний момент сказати потрібне слово».

Ольга Бризгіна, триразова олімпійська чемпіонка

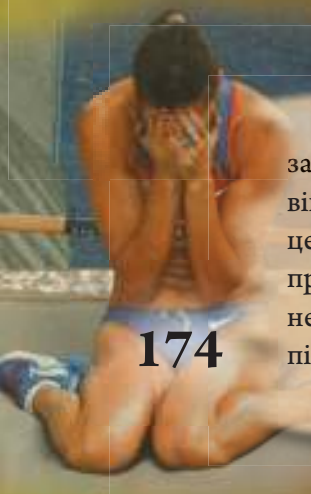
«Одного разу випадок звів мене з видатним тренером Іваном Андрійовичем Паламарчуком. Вимотуючі тренування у секторі для штовхання ядра не приносили мені великих радощів. Єдине, що мене примушувало працювати до сьомого поту, так це скептичні висловлювання деяких спеціалістів з приводу моїх перспектив. Результат перевищив усі сподівання. Після однієї з невдалих спроб на тренуванні, коли я, підсковзнувшись, у поштовх вклав силу не однієї руки, а всього тулуба, спроба видалася вдалою, а снаряд полетів на два метри за контрольну відмітку. Ми з тренером помітили причину вдалого поштовху і стали ретельно його розробляти. Перейняти його або повторити ніхто так і не зміг. Проте на досягнутому я не зупинися. Адже мій тренер говорив: «Відпочивати будеш, коли стоятимеш на першій сходинці п'єдесталу пошани!»».

Володимир Кисельов, олімпійський чемпіон

«Першим, хто помітив мої легкоатлетичні здібності, був Анатолій Дмитрович Чинченко. Саме завдяки йому я почала займатися стрибками у висоту. Відмінною рисою мого тренера було те, що він постійно сам аналізував мої стрибки і змушував мене робити самоаналіз кожного стрибка. Мені це дуже не подобалося. І тільки через роки я зрозуміла, яку користь давав той аналіз. Мій наставник прищепив мені любов до стрибків, які увійшли назавжди у моє життя. Сергій Олексійович Бабаков — не тільки кваліфікований тренер, а й хороший психолог. Спільна плідна робота допомогла мені значно підвищити результати і завоювати олімпійську медаль».

Інга Бабакова, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Вибір на користь легкої атлетики був зроблений випадково. Зустрів нас із подругами у ДЮСШ Віталій Анатолійович Леонов. Дізнавшись, з якою метою ми прийшли, він попередив, якщо ми вирішимо займатися велоспортом, ноги у нас будуть кривими, а якщо легкою атлетикою — то рівненькі і красиві. Аргумент для 12-річних дівчаток був переконливим, і ми відразу записалися до нього у секцію. Віталій Анатолійович дав мені прекрасну основу для подальшого вдосконалення майстерності. Його тренерську справу продовжив Петро Петрович Іванов. За його порадою я змінила спеціалізацію. Саме з ним ми подолали усі труднощі й негаразди і досягли бажаних результатів»

Людмила Джигалова, дворазова олімпійська чемпіонка

«Мій тренер, Борис Михайлович Рубулець, не був «чистим» висотником. Тому ми разом освоювали світ висоти. Щось підглядали в інших, але часто йшли методом спроб і помилок. Так, протягом багатьох років я стрибав з десяти кроків та іншого розбігу не уявляв. Одного разу Борис Михайлович запропонував укоротити розбіг на один крок. Лише на один крок! Та цього виявилось досить для того, щоб моя готовність стала вищою, ніж у Сеулі».

**Геннадій Авдеєнко,
олімпійський чемпіон**

Мій чоловік, Віктор Хейфець (з яким ми разом вже понад 35 років) — майстер спорту зі стрибків із жердиною, тренував стрибунів. А потім став потихеньку тренувати і мене. Під час зборів у Кисловодську Віктор остаточно забрав мене до себе в учениці. Спершу на тренуваннях ми сварилися, а потім «притерлися». Часто проводили індивідуальні тренування. Спільне бажання, взаєморозуміння і наполегливі тренування дали свої результати».

Ніна Зюськова, олімпійська чемпіонка

«Олімпійське золото найцінніше за все на світі. Я вдячний усім, хто допоміг мені досягти високих результатів, передусім, своїм тренерам — Володимиру Белікову, який повірив у спортсмена, котрий подає надії, і Євгену Корсаку, який зумів виростити олімпійського чемпіона».

Юрій Білоног, олімпійський чемпіон

«Відтоді, як я переїхав до Києва і почав тренуватися в Юрія Семеновича Горбаченка, результати весь час зростали — і на зимових змаганнях під дахом, і влітку. Звичайно, тренер зі мною багато натерпівся, треба було поставити як слід і біг, і техніку стрибка. Можна сказати, що я прийшов до нього у розібраному вигляді, необхідно було добитися гармонії між розбігом і стрибком, знайти необхідний ритм, техніку. Він узяв мене, як немовля, і виростив нового».

Роман Щуренко, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Мальцев Микола Петрович присвятив легкій атлетиці значну частину свого життя як спортсмен і як досвідчений тренер. Він ніколи не зупинявся на досягнутому, завжди віднаходив щось нове, цікаве і корисне для своїх вихованців, приділяв велику увагу аналізу помилок і нас цьому навчав. У роботі завжди знаходив індивідуальний підхід до кожного із своїх підопічних. Микола Петрович — чесна, порядна людина, сильний психолог і досвідчений тактик».

Тетяна Самоленко, олімпійська чемпіонка

«Анатолій Михайлович Тихомиров довго ходив за мною, умовляв зайнятися легкою атлетикою, навіть, як згодом з'ясувалося, спеціально набрав групу з моїх однолітків, щоб мене зацікавити. А для мене тоді метання молота уявлялося не легкою, а важкою атлетикою. Ось так я і затримався у «важкій» легкій атлетиці на цілих 30 років! І весь свій шлях від хлопчика до призера Олімпійських ігор, від новачка до тренера, я пройшов з Анатолієм Михайловичем, невеликою на зріст людиною з величезною відкритою душею і добрим серцем, тихим, спокійним, із внутрішнім світлом, що летить з його добрих очей, які завжди посміхаються».

Олександр Крикун, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Моїм першим тренером був Геннадій Шаламанов, до якого я потрапила у 12-річному віці. З того часу я не пропустила жодного тренування. Подальше підвищення моєї спортивної майстерності пов'язане з тренером Костянтином Степанцовим, з яким працювали вісім років. Після 2001 р. моїм тренером став мій чоловік Ігор Ліщинський. Кожний з цих людей віддав мені частину свого серця, свого розуму і знань. Без них я не змогла б сформуватися як спортсменка і не змогла б досягти таких високих спортивних результатів».

Ірина Ліщинська, срібний призер Олімпійських ігор

«Першою, хто познайомив мене і спонукав полюбити легку атлетику, була мій тренер Тамара Іванівна Видоменко. Коли я вступила до технікуму радянської торгівлі, то потрапила до запорізького тренера Віталія Сая. Ми з ним працювали до закінчення моєї спортивної кар'єри. Мене часто запитували, чому з усього запорізького колективу я обрала тренером саме Сая? Сталося це випадково, і слава Богу, що так сталося».

Тетяна Пророченко, олімпійська чемпіонка

«Свою олімпійську медаль я присвячую моему тренерові — Костянтину Альбертовичу Степанцову, — справжньому професіоналу, завдяки якому легка атлетика увійшла назавжди в моє життя, який відкрив мені дорогу у великий спорт».

Наталія Тобіас, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Дмитро Поляков — мій тренер і чоловік водночас. Він знає мене краще за інших, може і підтримати, і надихнути. Аби тандем був гармонійний, тренер має бути на одній хвилі зі своїм підопічним. А результати нашої роботи з Дмитром говорять самі за себе».

Наталія Добринська, олімпійська чемпіонка

«Із моїм першим тренером Євгеном Загорулько ми й досі знаходимося у постійному контакті, телефонуємо один одному, обговорюємо можливості його теперішніх учнів. Мені завжди приємно, коли підопічні мого першого наставника досягають успіху. А стрибати «по-справжньому» я почав у київського тренера, у минулому чудового спортсмена, Володимира Киби. Своїми досягненнями я забов'язаний цій людині, досвідченому тренерові та чуйній людині».

Рудольф Поварніцин, бронзовий призер Олімпійських ігор

Лижні гонки

Лижні гонки входять до олімпійської програми з 1924 р, починаючи з I зимових Олімпійських ігор у Шамоні. Змагання з цього виду спорту на зимових Олімпійських іграх серед жінок проводяться з 1952 р. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з лижного спорту у складі збірної команди СРСР з 1984 р. Починаючи з XVII зимових Олімпійських ігор (1994 р.) і в подальших зимових Олімпійських іграх лижники України виступають самостійною командою.

Федерація лижного спорту України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1992 р. За часів незалежності України її очолювали: **Карленко Василь Павлович** (1992—1998 рр.), **Омецинський Борис Францевич** (1998—2002), **Мітюков Ігор Олександрович** (з 2002 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші лижники виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Фомін Сергій Кирилович — заслужений тренер УРСР (1962 р.), заслужений працівник народної освіти УРСР (1990 р.), закінчив КДІФК (1949 р.). Кандидат педагогічних наук (1952 р.), професор (1968 р.). Нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради УРСР (1990 р.). Підготував **Олександра Батюка** — срібного призера XIV зимових Олімпійських ігор (1984 р.) в естафеті 4 x 10 км, чемпіона світу (1982 р.) і срібного призера (1987 р.) чемпіонату світу в естафеті 4 x 10 км, чемпіона і бронзового призера чемпіонату світу серед юніорів (1980 р.).

Гусев В'ячеслав Веніамінович — заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР. Закінчив Чернігівський державний педагогічний інститут ім. Т.Г. Шевченка (1975 р.). Нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2007 р.). Підготував **Олександра Батюка** — срібного призера XIV зимових Олімпійських ігор (1984 р.) в естафеті 4 x 10 км, чемпіона світу (1982 р.) і срібного призера (1987 р.) чемпіонату світу в естафеті 4 x 10 км, чемпіона і бронзового призера чемпіонату світу серед юніорів (1980 р.).

За лаштунками успіху

«За те, що я став знаним спортсменом, насамперед, завдячую своєму першому тренеріві В'ячеславу Веніаміновичу Гусеву. Я прийшов до нього у секцію лижних гонок і біатлону ДЮСШ «Спартак» дванадцятирічним хлопчиком. Разом із ним пройшов увесь свій спортивний шлях. Коли навчався у Київському інституті фізкультури, дуже допоміг Сергій Кирилович Фомін, який був моїм куратором і добрим наставником».

Олександр Батюк,
срібний призер Олімпійських ігор

Плавання

Плавання входить до олімпійської програми з 1896 р., починаючи з Ігор I Олімпіади в Афінах. Олімпійські змагання з плавання серед жінок вперше відбулися на Іграх V Олімпіади (1912 р.) у Стокгольмі.

Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з плавання у складі збірної команди СРСР починаючи з Ігор XV Олімпіади (1952 р.). На Іграх XXV Олімпіади (1992 р.) — у складі Об'єднаної команди СНД. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і на подальших Іграх Олімпіад українські плавці виступали самостійною командою.

Федерація плавання України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1992 р. За часів незалежності України її очолювали: Власков Андрій Анатолійович (1992—2000 рр.), Дьомін Олег Олексійович (2000 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші плавці виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Алексєенко Олена Лук'янівна

— заслужений тренер СРСР (1964 р.). Закінчила ДІФКУ. Нагороджена орденом «Знак Пошани». Підготувала Галину Прозуменщикову (Степанову) — чемпіонку Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.) на дистанції 200 м брасом, володарку двох срібних медалей у плаванні на 100 м брасом — на Іграх XIX і XX Олімпіад (1972, 1968 рр.) та двох бронзових медалей у плаванні на 200 м брасом — на Іграх XIX і XX Олімпіад (1972, 1968 рр.); чемпіонку Європи на дистанції 200 м брасом (1966 р.) та на дистанціях 100 і 200 м брасом (1970 р.), срібного призера чемпіонатів Європи (1966, 1970 рр.) у комбінованій естафеті 4 x 100 м, багаторазову рекордсменку світу.

Ткаченко Олександр Андрійович — заслужений тренер СРСР (1962 р.). Підготував Георгія Прокопенка — срібного призера Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.) на дистанції 200 м брасом, чемпіона Європи (1962 р.) на дистанції 200 м брасом, дворазового чемпіона Європи (1966 р.) на дистанції 200 м брасом і у комбінованій естафеті 4 x 100 м, багаторазового рекордсмена Європи.

Сорочинський Георгій Олегович — заслужений тренер УРСР (1990 р.). Закінчив Одеський педагогічний інститут (1960 р.). Підготував **Марину Юрченко** — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) на дистанції 200 м брасом, бронзового призера чемпіонату Європи (1974 р.) на дистанції 200 м брасом.

Зенов Борис Дмитрович — заслужений тренер СРСР (1977). Закінчив Одеський державний педагогічний інститут. Підготував **Марину Юрченко** — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) на дистанції 200 м брасом, бронзового призера чемпіонату Європи (1974 р.) на дистанції 200 м брасом.

Драпей Анатолій Агафійович — майстер спорту, заслужений тренер УРСР. Закінчив КДІФК (1949 р.). Багаторазовий рекордсмен СРСР, Європи і світу. Нагороджений медаллю «За відвагу». Відмінник народної освіти УРСР. Підготував **Сергія Красюка** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) в естафеті 4 x 200 м вільним стилем, срібного призера цих Ігор у комбінованій естафеті 4 x 100 м, срібного призера чемпіонату світу (1982 р.), чемпіона Європи (1981, 1983 рр.), переможця Кубка Європи (1981 р.).

Капшученко Леонід Дмитрович — заслужений тренер СРСР (1981 р.). Закінчив КДІФК (1972 р.). Підготував **Сергія Красюка** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) в естафеті 4 x 200 м вільним стилем, срібного призера цих Ігор у комбінованій естафеті 4 x 100 м, срібного призера чемпіонату світу (1982 р.), чемпіона Європи (1981, 1983 рр.), переможця Кубка Європи (1981 р.); **Юрія Присєкіна** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) в естафеті 4 x 200 м вільним стилем; **Олексія Бориславського** — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) в естафеті 4 x 100 м вільним стилем; **Володимира Ткаченка** — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) в естафеті 4 x 100 м вільним стилем, бронзового призера чемпіонату світу (1991 р.) чемпіона Європи в естафетному плаванні 4 x 100 м вільним стилем (1983 р.) та на дистанції 50 м вільним стилем (1989 р.), бронзового призера чемпіонатів Європи (1987, 1991 рр.).

Кофнер Матеас Аврумович — заслужений тренер СРСР (1963 р.). Закінчив Вищу школу тренерів у Мінську. Підготував Володимира Немшилова — бронзового призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.) в комбінованій естафеті 4 x 100 м, бронзового призера чемпіонату Європи (1970 р. — 3).

Вілкова Валентина Дмитрівна — заслужений тренер УРСР (1968 р.). Закінчила ЛДІФК (1949 р.). Підготувала Юрія Громака — бронзового призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.) в комбінованій естафеті 4 x 100 м, чемпіона Європи (1966 р.) на дистанції 200 м на спині.

Ростовська Олена Вікторівна — заслужений тренер УРСР (1989 р.). Закінчила Ленінградський державний інститут фізичної культури ім. П. Ф. Лесгафта (1976 р.).

Ростовський Анатолій Дмитрович — заслужений тренер УРСР (1986 р.). Закінчив Ярославський педагогічний інститут ім. Ушинського (1978 р.). Нагороджений Грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

Підготували **Валерія Лозика** — бронзового призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у комбінованій естафеті 4 x 100 м.

Смелова Віра Григорівна — заслужений тренер СРСР (1980 р.). Закінчила ЛДІФК (1961 р.). Нагороджена орденом Дружби народів (1980 р.), медаллю «За трудову відзнаку». Підготувала **Сергія Фесенка** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) на дистанції 200 м батерфляєм, срібного призера цих Ігор у комплексному плаванні на дистанції 400 м; срібного і бронзового призера чемпіонатів світу (1978, 1982 рр.), чемпіона Європи (1977, 1981 рр.), срібного (1983 р.) та бронзового (1983 р.) призера чемпіонатів Європи, багаторазового рекордсмена Європи; **Олександра Сидоренка** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) з комплексного плавання на дистанції 400 м, чемпіона світу (1982 р.), бронзового призера (1978 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1981 р.) та бронзового призера (1977 р.) чемпіонату Європи, багаторазового рекордсмена світу та Європи, переможця кубків Європи (1978, 1981, 1984 рр.).

Макарова Валентина Іванівна — заслужений тренер УРСР (1976 р.). Закінчила КДІФК (1967 р.). Нагороджена медаллю «За трудову доблесть» (1980 р.). Підготувала **Сергія Фесенка** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) на дистанції 200 м батерфляєм, срібного призера цих Ігор у комплексному плаванні на дистанції 400 м; срібного і бронзового призера чемпіонатів світу (1978, 1982 рр.), чемпіона Європи (1977, 1981 рр.), срібного (1983 р.) та бронзового (1983 р.) призера чемпіонатів Європи, багаторазового рекордсмена Європи.

Вангельєв Віктор Олександрович — заслужений тренер УРСР (1978 р.). Закінчив КДІФК (1976 р.). Нагороджений медаллю «За трудову відзнаку». Підготував **Олександра Сидоренка** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) з комплексного плавання на дистанції 400 м, чемпіона світу (1982 р.) та бронзового призера (1978 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1981 р.) та бронзового призера (1977 р.) чемпіонату Європи, багаторазового рекордсмена світу і Європи, переможця кубків Європи (1978, 1981, 1984 рр.).

Абрамов Олексій Володимирович — заслужений тренер УРСР (1988 р.). Закінчив КДІФК (1972 р.). Підготував **Вадима Ярошука** — дворазового бронзового призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) — у комплексному плаванні на 200 м та у комбінованій естафеті 4 x 100 м і, срібного і бронзового призера чемпіонату світу (1986 р.) у комплексному плаванні на 200 і 400 м, чемпіона Європи (1989 р.) у комбінованій естафеті 4 x 100 м, срібного призера чемпіонату Європи (1985 р.) у комплексному плаванні на 400 м, срібного і бронзового призера чемпіонату Європи (1987 р.) у комплексному плаванні на 200 м та у комбінованій естафеті 4 x 100 м.

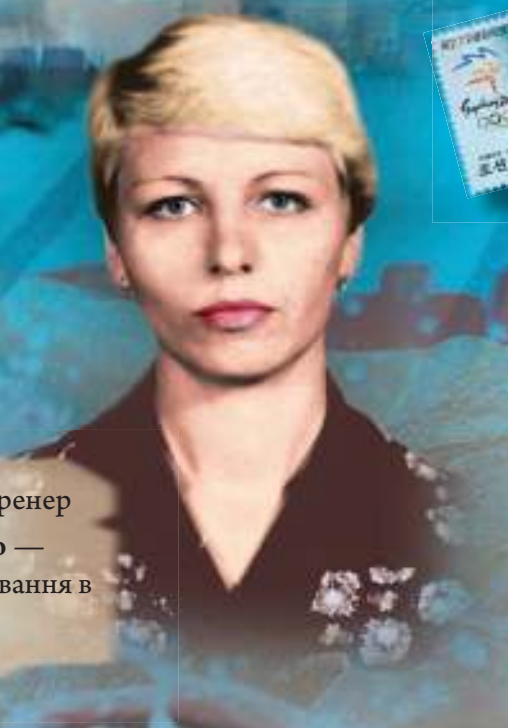
Ворона Володимир Михайлович — заслужений тренер УРСР (1981 р.). Закінчив КДІФК (1957 р.). Нагороджений медаллю «За трудову відзнаку» (1989 р.). Підготував **Вадима Ярошука** — дворазового бронзового призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) — у комплексному плаванні на 200 м та у комбінованій естафеті 4 x 100 м і, срібного і бронзового призера чемпіонату світу (1986 р.) у комплексному плаванні на 200 і 400 м, чемпіона Європи (1989 р.) у комбінованій естафеті 4 x 100 м, срібного призера чемпіонату Європи (1985 р.) у комплексному плаванні на 400 м, срібного і бронзового призера чемпіонату Європи (1987 р.) у комплексному плаванні на 200 м та у комбінованій естафеті 4 x 100 м.

Цветов Олег Львович — заслужений тренер УРСР (1979 р.), заслужений тренер СРСР (1981 р.). Закінчив КДІФК (1959 р.). Підготував **Олену Круглову** — бронзового призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у комбінованій естафеті 4 x 100 м.

Ковпик Дмитро Володимирович — заслужений тренер УРСР (1976 р.). Закінчив КДІФК (1963 р.). Нагороджений медаллю «За трудову відзнаку» (1976 р.). Підготував **Володимира Раскатова** — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) в естафеті 4 x 200 м вільним стилем, бронзового призера цих Ігор на дистанції 400 м вільним стилем, чемпіона Європи (1977 р.) на дистанції 400 м вільним стилем, багаторазового рекордсмена Європи.

Муденкова Тетяна Василівна — заслужений тренер УРСР (1989 р.). Підготувала **Олексія Бориславського** — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) з плавання в естафеті 4 x 100 м вільним стилем.

Кінцель Валентин Васильович — заслужений тренер УРСР (1983 р.). Закінчив Черкаський державний педагогічний інститут (1979 р.). Підготував Павла Хникіна — дворазового срібного призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) в естафетному плаванні 4 x 100 м вільним стилем та в комбінованій естафеті 4 x 100 м, чемпіона Європи (1991 р.) та бронзового призера чемпіонатів Європи (1993, 2000 рр.) в естафеті.

Корчинський Анатолій Анатолійович — майстер спорту (1951 р.), заслужений тренер УРСР (1990 р.). Закінчив ЛДІФК (1960 р.). Підготував Павла Хникіна — дворазового срібного призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) в естафетному плаванні 4 x 100 м вільним стилем та в комбінованій естафеті 4 x 100 м, чемпіона Європи (1991 р.) та бронзового призера чемпіонатів Європи (1993, 2000 рр.) в естафеті.

Сивак Іван Григорович — заслужений тренер УРСР (1988 р.), заслужений тренер Болгарії (1985 р.). Закінчив КДІФК (1967 р.). Підготував Андрія Сердінова — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) на дистанції 100 м батерфляєм, чемпіона Європи (2004 р.) у комбінованій естафеті 4 x 100 м, срібного (2002 р.) та бронзового призера (2003 р.) чемпіонатів Європи.

Букін Едуард Сергійович — заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Закінчив Луганський педагогічний інститут (1962 р.). Підготував **Андрія Сердінова** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) на дистанції 100 м батерфляєм, чемпіона Європи (2004 р.), срібного (2002 р.) та бронзового призера (2003 р.) чемпіонатів Європи у комбінованій естафеті 4 x 100 м.

Гусев Сергій Миколайович — заслужений тренер УРСР (1995 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Закінчив Запорізький державний педагогічний інститут (1978 р.), Запорізький державний університет (1995 р.). Підготував **Дениса Силантьєва** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) на дистанції 200 м батерфляєм; чемпіона світу (1998 р.), срібного (1997 р.) та бронзового (1999 р., у 25-метровому басейні) призера чемпіонатів світу; чемпіона (2001, 2004 рр.), срібного (1995, 1997 (2), 1999, 2002 рр.) та бронзового призера (1999, 2002 рр.) чемпіонату Європи, срібного (2001 р. у 25-метровому басейні), срібного і бронзового (1998, 1999—2 рр. у 25-метровому басейні) призера чемпіонату Європи, рекордсмена Європи.

Литвинова Ірина Олексіївна — заслужений тренер України (1992 р.). Закінчила ЛДІФК (1969 р.). Підготувала **Ольгу Кириченко (Кравченко)** — бронзового призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) у комбінованій естафеті 4 x 100 м.

Кожух Ніна Федорівна — заслужений тренер УРСР (1971 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1998 р.). Закінчила Харківський державний педагогічний інститут (1969 р.). Нагороджена орденами княгині Ольги III (2000 р.) і II (2004 р.) ступеня, медаллю «За трудову доблесть» (2002 р.). Підготувала **Яну Клочкову** — чотириразову олімпійську чемпіонку (Ігри XXVII Олімпіади (2000 р.) — на дистанціях 200 і 400 м комплексного плавання, Ігри XXVIII Олімпіади (2004 р.) — на тих самих дистанціях), срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) на дистанції 800 м вільним стилем, багаторазову чемпіонку світу (1999—2004 рр.) у комплексному плаванні та срібного призера чемпіонатів світу (1998, 1999, 2001 рр.), багаторазову чемпіонку Європи (1999—2004 рр.) у комплексному плаванні та у плаванні вільним стилем, срібного і бронзового призера чемпіонатів Європи (1997, 1999, 2002 рр.), рекордсменку світу і Європи.

Кожух Олександр Омелянович — заслужений тренер УРСР (1963 р.), заслужений тренер СРСР (1966 р.), заслужений працівник культури України (1973 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Закінчив Харківський державний педагогічний інститут (1965 р.). Нагороджений орденами «Знак Пошани» (1968 р.), «За звитягу» III ступеня (2002 р.), «За заслуги» III ступеня (2004 р.), медаллю «За трудову доблесть». Підготував: **Тетяну Дев'ятову** — бронзового призера Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.) у комбінованій естафеті 4 x 100 м, срібного призера чемпіонату Європи (1966 р.) у комбінованій естафеті 4 x 100 м; **Володимира Долгова** — бронзового призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) на дистанції 100 м на спині; **Яну Клочкову** — чотириразову олімпійську чемпіонку (Ігри XXVII Олімпіади (2000 р.) — на дистанціях 200 і 400 м комплексного плавання, Ігри XXVIII Олімпіади (2004 р.) — на тих самих дистанціях), срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) на дистанції 800 м вільним стилем, багаторазову чемпіонку світу (1999—2004 рр.) у комплексному плаванні та срібного призера чемпіонатів світу (1998, 1999, 2001 рр.), багаторазову чемпіонку Європи (1999—2004 рр.) у комплексному плаванні та у плаванні вільним стилем, срібного і бронзового призера чемпіонатів Європи (1997, 1999, 2002 рр.), рекордсменку світу і Європи.

За лаштунками успіху

«Плавати я навчився в другому класі, саме тоді до нас у школу прийшов тренер Анатолій Дмитрович Ростовський, який потім «довів» мене до олімпійської медалі. Мені дуже пощастило з наставником.

У мене в дитинстві був сколіоз, тому батьки, довідавшись, що тренер запросив мене до секції, легко погодилися. Тренер прищепив нам любов до плавання. З'явився такий азарт, що приходили на тренування о шостій ранку перед школою і змагалися, хто кого випередить. Суперництво розпочалося дуже рано. І ми до цього звикли, втягнулися.

Мій наставник — великий професіонал із брусу! Він міг взяти спортсмена-початківця і за місяць — два довести його до рівня майстра спорту»

Валерій Лозик, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Вважаю, що мені дуже пощастило з тренерами. Вони піклувалися про майбутнє спортсменів. Знаходячись на базі у Цахкадзорі, ми продовжували заочне навчання в інституті, з нами займалися викладачі. Усі ми закінчили курси перекладачів і могли вільно спілкуватися з іноземними колегами. Усе це допомогло мені у майбутньому при написанні кандидатської дисертації і у подальшій викладацькій роботі».

Сергій Фесенко, олімпійський чемпіон

«Віра Григорівна Смелова — людина величезної принадної сили, невичерпної енергії, працездатності та оптимізму. Вона — видатний тренер, людина найвищих громадянських якостей. Усі знання та сили, все тепло материнської душі вона віддавала нам — своїм учням. І ми завжди будемо безмежно вдячні нашій Віровні».

Сергій Фесенко, олімпійський чемпіон

«Спочатку плавання мені зовсім не подобалося. Хитрував, як умів, плакав, «сачкував», обманював, аби тільки не йти на тренування. А у класі дев'ятому мій перший наставник вирішив залишити тренерську роботу і мене віддали іншому тренерові — Сергію Гусеву, з яким я відпрацював 17 років. Він справжній майстер своєї справи. Завдяки йому я дізнався, що таке спорт, тренування, змагання, ... полюбив плавання. Батьки, до речі, дозволили мені залишити тренування. Але, у той момент я вже не міг жити без цього виду спорту!»

Денис Силантьєв, срібний призер Олімпійських ігор

«Леонід Дмитрович Капшученко весь час щось придумував. Він, наприклад, наблизив тренажери для силової підготовки до води, установивши їх прямо на стінах басейну. І буквально в кількох кроках від водних доріжок розмістив відновлюваний центр, завдяки чому плавець, вийшовши з води, міг одразу ж зайнятися силовою підготовкою або прийняти душ Шарко, зробити гідромасаж тощо. Невідомо, чи принесе все це відчутну користь, проте одне очевидно: людина постійно намагалася щось удосконалити. А цій якості у педагогіці немає ціни ...».

Володимир Ткаченко, срібний призер Олімпійських ігор

«Дітям до душі педагоги, які з ними і на заняттях, і під час відпочинку. Адже розкрити внутрішній світ дитини — величезна справа. Бачити, як дитина вагається, долає критичні моменти, прагне зарекомендувати себе з найкращого боку. Так чуйно і тактовно ставився до нас, учнів, великий тренер Анатолій Агафійович Драпей і ми за це його дуже любили».

Сергій Красюк, олімпійський чемпіон

«Леонід Дмитрович Капшученко вміє так вплинути на членів своєї команди, щоб від кожного домогтися бажаних результатів. І робить усе це без натиску, непомітно, жартома».

Сергій Красюк, олімпійський чемпіон

«Великий спорт не терпить роздвоєння, компромісів. Для багатьох атлетів і нас, молодих тренерів, дуже важливою є проблема — секунди. Віддаючись до кінця роботи, на ній не замикаєшся, і навпаки — як за повнокровним буянням життя не втратиш смаку до пошуку, уміння критично оцінювати зроблене. Тут ми ще не раз шукатимемо відповіді в житті і справах Анатолія Агафійовича Драпей, нашого з Сергієм Красюком учителя, коріння нашої сили. І я вірю: знайдемо її».

Леонід Капшученко

«Для того щоб ми могли вільно спілкуватися зі спортсменами з інших країн, Сергій Михайлович Вайцеховський змушував нас вивчати іноземні мови. Нас навчали професійні викладачі, які супроводжували команду на всіх зборах в Харкові, Грузії, Вірменії... Згодом у Москві ми склали іспити. Я не дуже прагнув цього навчання, про що тепер жалкую — у сучасному світі знання іноземних мов не завадило б».

Павло Хникін, дворазовий срібний призер Олімпійських ігор

«Рідний Жданов, робітничий спортивний клуб «Азов» металургійного заводу імені Ілліча, 1970 рік: «Хочеш стати чемпіоном? — запитав при першому знайомстві тренер В. Вангельєв. — Ну, тоді слухайся мене... Домовилися!». Слухатися когось — це було найважче для мене, десятилітнього хлопчика. Однак тренер сказав, що тільки так я стану чемпіоном. І тут вже настала черга дивуватися рідним: «Що трапилося з Сашком: припинилися бійки у дворі, почали хвалити у школі?»»

Олімпійським чемпіоном та рекордсменом світу, як обіцяв Віктор Олександрович Вангельєв, я таки став...»

**Олександр Сидоренко,
олімпійський чемпіон**

«У дитинстві Ніна Федорівна Кожух була для мене другою мамою, а тепер, швидше за все, — старша подруга, помічниця і порадиця. Її поради просто безцінні! Я часто бачуся з нею. Тренер зробив із мене ту людину, якою я стала. Навіть у дитячі роки я завжди відчувала повагу тренера до себе і віддячувала їй взаємною повагою і любов'ю».

**Яна Клочкова,
чотириразова олімпійська чемпіонка**

«Цветов Олег Львович — людина, закохана у плавання, яка завжди у пошуку, працелюбна і творча. Тренер з великої літери! Нам було дуже цікаво, оскільки кожного разу у завдання додавалося щось нове. У Цветова сувора дисципліна, побудована на свідомості. Виховання точністю, дисципліною — одна з головних умов його тренувальної системи».

Олена Круглова, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Професійна проникливість Олени Лук'янівни Алексеєнко дозволила розгледіти в мені, одинадцятирічній білявій дівчинці, спортивні здібності.

Вона була дуже уважним тренером, не поспішала форсувати моє спортивне зростання, ретельно стежила за тим, щоб навантаження збільшувалися поступово, плавання приносило радість, тренування було привабливою грою, а не важкою роботою. Тренер виховала в мене відчуття великої потреби плавати і перемагати, а також почуття обов'язку і відповідальності, вірності великому спорту».

Галина Прозуменщикова (Степанова),
олімпійська чемпіонка

«Сергій Михайлович Вайтсеховський був нашим наставником — добрим і жорстким, справедливим і невблаганним, різким і щиросердним.

Як людина непохитної віри у правильність обраного шляху міг об'єднати, запалити, вести за собою. І водночас, він більше сварив, ніж хвалив, частіше був незадоволений, ніж радів... Думаю, що в душі він говорив нам дуже потрібні добрі слова, але в голос їх не вимовляв. Заслужити у Вайтсеховського похвалу при всіх було дуже складно»

Сергій Фесенко, олімпійський чемпіон

«Борис Дмитрович Зенов ніколи не жалів сил, щоб дістатися до глибин, пізнати усі премудрості своєї справи. Він передовсім думав про своїх учнів, про те, щоб вони відчували радість перемоги, ні з чим не порівнюване щастя успіху, котре додає спортсмену душевних і фізичних сил, перетворюючись на енергію боротьби. Борис Дмитрович ставився до мене, як до рідної доньки. Його увага, готовність допомогти у всьому — і в спорті, і в навчанні, й у будь-яких життєвих ситуаціях, — дали мені можливість засяяти новими яскравими гранями істинного таланту».

Марина Юрчєня, срібний призер Олімпійських ігор

СТРИБКИ НА БАТУТІ

Стрибки на батуті входять до олімпійської програми починаючи з Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у Сіднеї. Українські батутисти брали участь в усіх Іграх Олімпіад з того часу.

Українська громадська організація «Українська федерація гімнастики», що здійснює керівництво розвитком кількох видів спорту, серед яких і стрибки на батуті, заснована 1992 р. За часів незалежності України її очолювали: **Турищева Людмила Іванівна** (1992—2000 р.), **Коробчинський Ігор Олексійович** (2000—2004 рр.), **Захарова Стелла Георгіївна** (2004—2005 рр.), **Корж Віктор Петрович** (2005—2010 рр.), **Коробчинський Ігор Олексійович** (з 2010 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші батутисти виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Горжій Людмила Михайлівна — заслужений тренер УРСР (1989 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Закінчила Одеський фінансово-кредитний технікум (1965 р.). Підготувала **Оксану Цигульову** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.), чемпіонку світу (1996, 1999 рр.) у синхронних стрибках та срібного призера чемпіонату світу (1998, 1999 рр.) в індивідуальних стрибках, чемпіонку Європи (1993 р.) та бронзового призера чемпіонатів Європи (1997, 1999, 2000 рр.) в індивідуальних стрибках.

Горжій Володимир Максимович — заслужений тренер УРСР (1971 р.), заслужений тренер СРСР (1990 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Закінчив Миколаївський державний педагогічний інститут (1966 р.). Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2004 р.). Підготував **Оксану Цигульову** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.), чемпіонку світу (1996, 1999 рр.) у синхронних стрибках та срібного призера чемпіонату світу (1998, 1999 рр.) в індивідуальних стрибках, чемпіонку Європи (1993 р.) та бронзового призера чемпіонатів Європи (1997, 1999, 2000 рр.) в індивідуальних стрибках; **Юрія Нікітіна** — чемпіона Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), чемпіона Європи (2004 р.) в індивідуальних і синхронних стрибках.

Молчанов Ігор Анатолійович — заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Закінчив КДІФК (1972 р.). Підготував **Юрія Нікітіна** — чемпіона Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), чемпіона Європи (2004 р.) в індивідуальних і синхронних стрибках.

ЗА ЛАШТУНКАМИ УСПІХУ

«Мене тренер Ігор Анатолійович Молчанов з дитинства вчив: «Коли тобі сумно, треба просто розтягнути обличчя в посмішці. Мозок сприймає хороші сигнали і розуміє, якщо усміхаєшся, — отже, не так уже все й погано». Ці настанови мене часто виручали».

Юрій Нікітін, олімпійський чемпіон

«Володимир Максимович Горжій мені якось сказав: «Тобі треба пройти все: вогонь, воду і мідні труби. Останнє — найскладніше. Людей може зіпсувати все, що завгодно. Слава і гроші — два фактори, які більше за інше позначаються на характері. Успіх неймовірно паморочить голову, і людина втрачає землю під ногами».

Юрій Нікітін, олімпійський чемпіон

«Вдумливим, досвідченим педагогом, справжнім учителем спорту, а не просто людиною, яка розповідає, як треба стрибати, був для нас Горжій Володимир Максимович».

Оксана Цигульова, срібний призер Олімпійських ігор

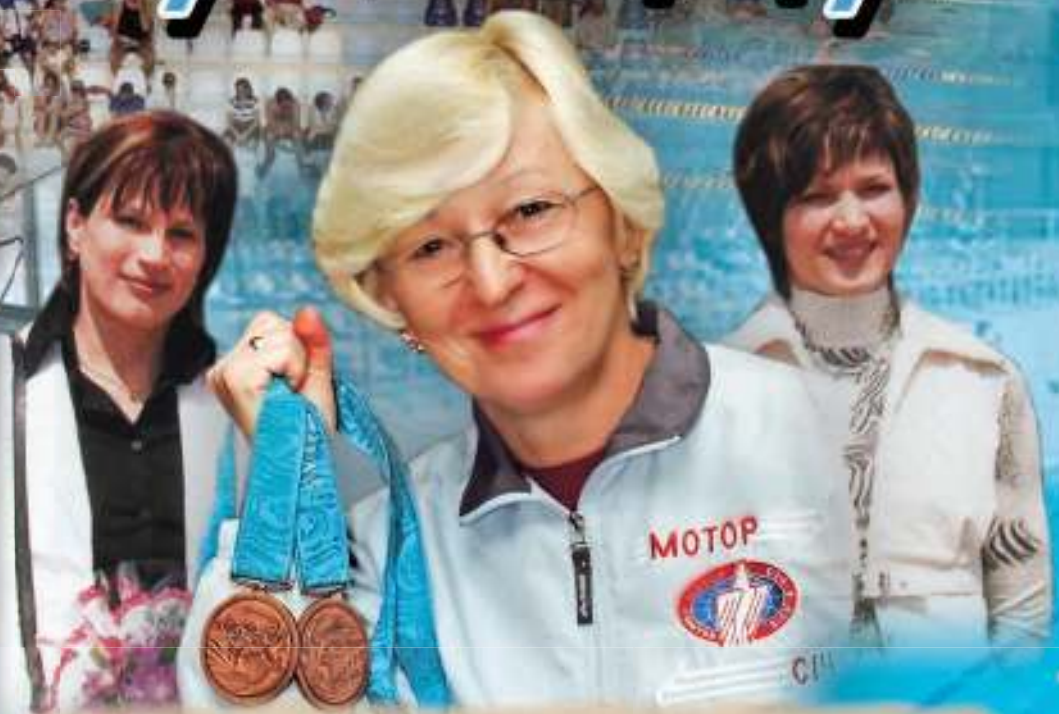

СТРИБКИ У ВОДУ

Стрибки у воду входять до олімпійської програми з 1904 р., починаючи з Ігор III Олімпіади в Сент-Луїсі. Змагання серед жінок вперше відбулися у 1912 р. на Іграх V Олімпіади в Стокгольмі. Українські стрибуни у воду брали участь в олімпійських змаганнях у складі збірної команди СРСР з 1980 р. На Іграх XXV Олімпіади (1992 р.) — у складі Об'єднаної команди СНД. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і на подальших Іграх Олімпіад українські стрибуни у воду виступали самостійною командою.

Федерація України зі стрибків у воду, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1992 р. За часів незалежності України її очолювали: **Угрюмов Михайло Якович** (1992—1993 рр.), **Мельник Костянтин Дмитрович** (1993—1994 рр.), **Алексеев Костянтин Іванович** (1994—1999 рр.), **Лисов Ігор Володимирович** (з 1999 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші стрибуни у воду виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Турова Тетяна Олександрівна — заслужений тренер України (1993 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Закінчила КДІФК (1974 р.). Нагороджена орденами княгині Ольги III і II ступеня, «За заслуги» III ступеня. Підготувала **Олену Жупіну** — бронзового призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у синхронних стрибках з трампліна, дворазову чемпіонку світу (1998 р.) у стрибках з вишки і синхронних стрибках, дворазову чемпіонку (1999 р.) та срібного призера (2002 р.) чемпіонату Європи; **Анну Сорокіну** — бронзового призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у синхронних стрибках з трампліна, чемпіонку Європи (1999 р.), багаторазову володарку Кубка європейських чемпіонів.

Побойнев Віктор Ілліч — майстер спорту, заслужений тренер України (1993 р.). Закінчив Черкаський педагогічний інститут (1975 р.). Перший тренер **Анни Сорокіної** — бронзового призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.), чемпіонки Європи (1999 р.), багаторазової володарки Кубка європейських чемпіонів.

Скорина Любов Олександрівна — заслужений тренер України (1993 р.). Закінчила Запорізький державний педагогічний інститут (1983 р.). Перший тренер **Олени Жупіної** — бронзового призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.), дворазової чемпіонки світу (1998 р.) у стрибках з вишки і синхронних стрибках, дворазової чемпіонки Європи (1999 р.), та срібного призера (2002 р.) чемпіонату Європи.

Молчанов Володимир Олексійович — заслужений тренер України (2006 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2008 р.). Закінчив Харківський педагогічний університет ім. Г. Сковороди (1972 р.). Нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2008 р.). Підготував **Олексія Пригорова** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у синхронних стрибках з трампліна, переможця Кубка європейських чемпіонів (2005 р.).

Толчанова Тетяна Віталіївна — заслужений тренер України (2009 р.), Відмінник освіти України (1998 р.). Закінчила Харківський автодорожній інститут (1984 р.), Харківський державний інститут фізичної культури і спорту (1993 р.). Перший тренер **Олексія Пригорова** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у синхронних стрибках з трампліна, переможця Кубка європейських чемпіонів (2005 р.).

Гуменюк Сергій Миколайович — заслужений тренер України (2005 р.). Закінчив Миколаївський державний педагогічний інститут ім. Белінського (1984 р.). Підготував **Іллю Квашу** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у синхронних стрибках з трампліна, срібного призера чемпіонату світу (2006 р.), чемпіона Європи (2004—2008 рр.).

Мар'яно Тетяна Йосипівна — заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2008 р.). Закінчила Миколаївський державний педагогічний інститут ім. Белінського (1987 р.). Підготувала **Іллю Квашу** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у синхронних стрибках з трампліна, срібного призера чемпіонату світу (2006 р.), чемпіона Європи (2004—2008 рр.).

За лаштунками успіху

«Свого часу мене не хотіли брати у секцію стрибків у воду, бо не пройшов конкурсу. Та мама умовила тренера дати мені ще один шанс. Тоді Сергій Гуменюк сказав: «У тебе є один місяць!», та місяць розтягнувся на довгі роки. Я дуже вдячний моїм тренерам Тетяні Мар'янко та Сергію Гуменюку за те, що вони допомогли так вдало реалізувати той мій «останній шанс».

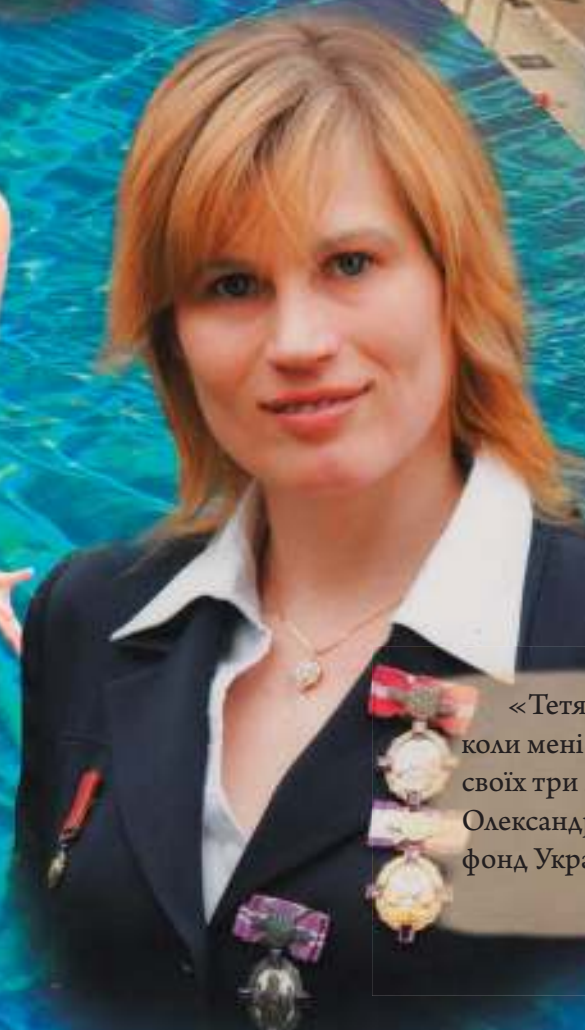
Ілля Кваша, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Першим моїм наставником у стрибках у воду був Олег Володимирович Рассолов, у якого ми, шестирічні, багато чому навчилися. З Віктором Іллічем Побойневим почалася справжня робота. «Технар», як він любив себе називати, мав золоті руки і світлу голову: завжди щось придумував, конструював, щоб наші тренування приносили більше користі. На тренуваннях сварився, проте позаочі хвалив. Він умів цікаво розповідати та об'єднувати навколо себе людей. З переходом у дорослий спорт доля мене звела із заслуженим тренером України Туровою Тетяною Олександрівною. Мама Таня або «Тян Санна», як її з любов'ю і досі називають учні, педагог від Бога: завжди і всіх виховує. Творчість — то її сутність, яку вона намагається передати своїм вихованцям. Сміливість, воля, рішучість, організованість та вміння вселяти віру в інших — далеко не всі секрети успіху Тетяни Олександрівни».

Анна Сорокіна, бронзовий призер Олімпійських ігор

«У дитинстві я не міг визначитись із видом спорту. А тренер Нона Василівна Дьоміна, яка працювала у басейні «Піонер», помітила мене і порадила батькам віддати у секцію стрибків у воду. Завдяки їй я потрапив до першого мого тренера Тетяни Віталіївни Толчанової, а вона вже передала мене Володимирі Олексійовичу Молчанову. Кожний з цих людей відіграв у моєму спортивному житті значну роль: одна — помітила мої здібності; друга — навчила азам стрибків у воду, третій — удосконалив мою майстерність і довів до олімпійської медалі, за що я дуже їм вдячний».

Олексій Пригоров, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Тетяна Олександрівна Турова взяла мене до себе у групу, коли мені було 10 років. З того часу ми не розлучаємося. У неї своїх три доньки, та ми вважаємо, що вона мене удочерила. Тетяна Олександрівна — як друга мама. Такі тренери, як Турова, — золотий фонд України. Мої перемоги — це передусім її заслуга.»

Олена Жупіна, бронзовий призер Олімпійських ігор

Стрільба з лука

Стрільба з лука входить до олімпійської програми з 1900 р., починаючи з Ігор II Олімпіади в Парижі. Змагання серед жінок вперше відбулися у 1904 р. на Іграх III Олімпіади в Сент-Луїсі. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях зі стрільби з лука у складі збірної команди СРСР з 1972 р. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і у подальших Іграх Олімпіад українські стрільці з лука виступають самостійною командою.

Федерація стрільби з лука України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1992 р. За часів незалежності України її очолювали: **Сайко Іван Іванович** (1992 — 2000 рр.), **Сидорук Віктор Васильович** (2000—2005 рр.), **Булко Валерій Федорович** (2005—2010 рр.), **Шуфрич Нестор Іванович** (з 2010 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші майстри стрільби з лука виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Хусківадзе Михайло Кронідович — заслужений тренер УРСР (1969 р.), заслужений тренер СРСР (1976 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Нагороджений орденами Червоної Зірки, «За заслуги» III ступеня (1999 р.). Підготував **Валентину Ковпан** — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіонку світу (1973, 1975 рр.) у командних змаганнях та срібного призера (1973, 1975 рр.) чемпіонату світу в особистих змаганнях, чемпіонку Європи (1976, 1978 рр.) в особистих і командних змаганнях та срібного призера (1976 р.) чемпіонату Європи в особистих змаганнях, багаторазову рекордсменку світу.

Сидорук Віктор Васильович — заслужений майстер спорту (1973 р.), заслужений тренер УРСР (1996 р.). Закінчив ЛДІФК (1960 р.). Чемпіон світу (1973 р.) та Європи (1970 р.) в особистих змаганнях, срібний призер чемпіонату світу (1973 р.) у командних змаганнях. Рекордсмен світу. Підготував **Олену Садовничу** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командних змаганнях, бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) в особистих змаганнях; срібного (1997 р.) у командних змаганнях та бронзового (1999 р.) призера чемпіонату світу у командних змаганнях, чемпіонку Європи (1998 р.) у командних змаганнях та дворазового срібного призера (1996 р.) чемпіонату Європи, рекордсменку світу та Європи.

Грищенко Лілія Павлівна — майстер спорту міжнародного класу (1967 р.), заслужений тренер України (1995 р.). Закінчила технікум радянської торгівлі (1952 р.). Перший тренер **Олени Садовничої** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командних змаганнях, бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) в особистих змаганнях; срібного (1997 р.) та бронзового (1999 р.) призера чемпіонату світу у командних змаганнях, чемпіонку Європи (1998 р.) у командних змаганнях та дворазового срібного призера чемпіонату Європи (1996 р.), рекордсменку світу та Європи.

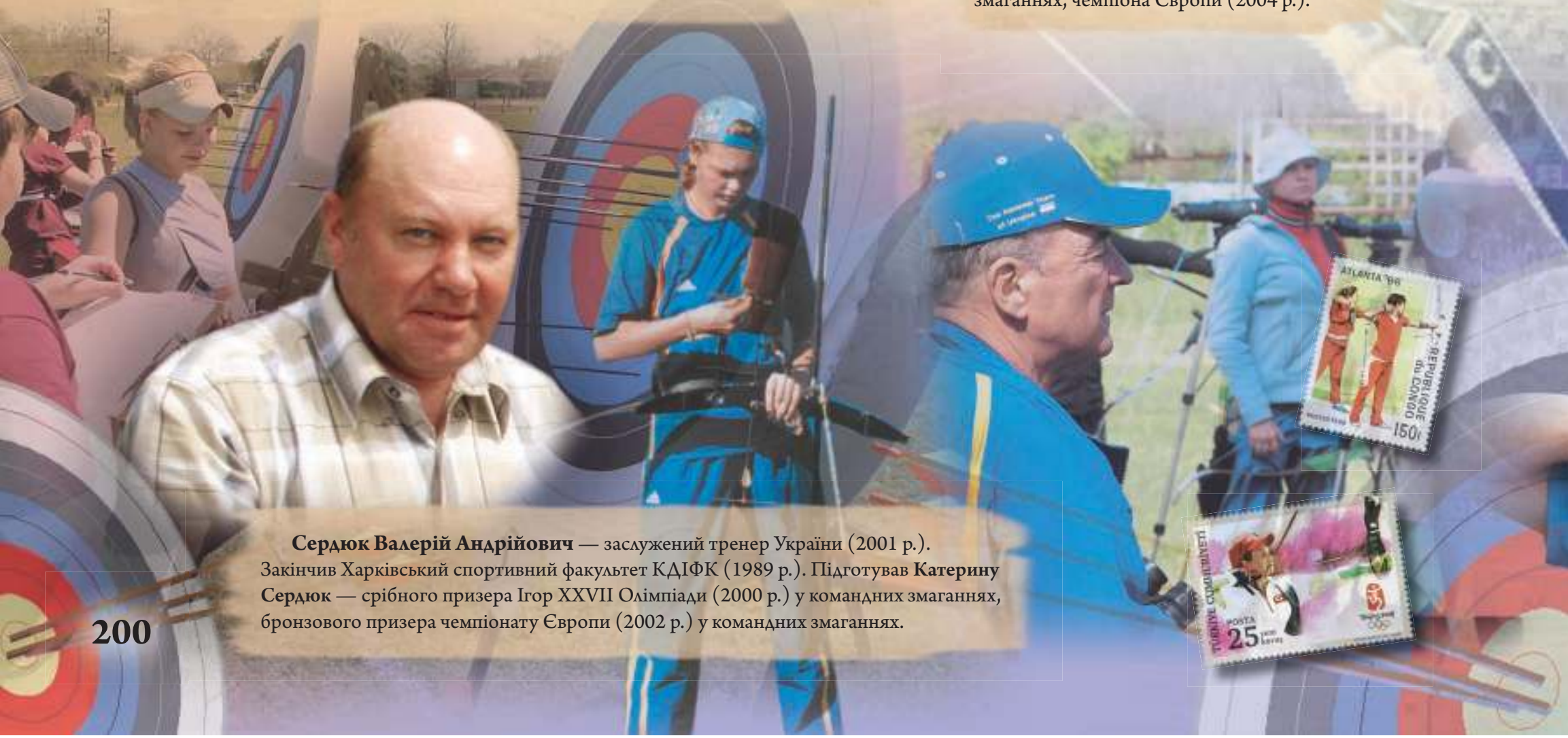
Кивайло Алла Петрівна — майстер спорту міжнародного класу (1978 р.), заслужений тренер України (1999 р.). Закінчила Одеський державний педагогічний інститут ім. К.Д. Ушинського (1982 р.). Підготувала **Наталію Бурдейну** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командних змаганнях, чемпіонку світу (2005 р.) в особистих змаганнях та бронзового призера (2001, 2003 рр.) чемпіонату світу в особистих і командних змаганнях, рекордсменку світу і Європи.

Віхрова Олена Вікторівна — майстер спорту (1982 р.). Закінчила Кишинівський державний педагогічний інститут (1987 р.). Підготувала **Наталію Бурдейну** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командних змаганнях, чемпіонку світу (2005 р.) в особистих змаганнях та бронзового призера (2001, 2003 рр.) чемпіонату світу в особистих і командних змаганнях, рекордсменку світу і Європи.

Ніколаєв Олександр Миколайович — майстер спорту (1964 р.), заслужений тренер УРСР (1977 р.), заслужений тренер СРСР (1980 р.). Закінчив Харківський державний педагогічний інститут ім. Г.С. Сковороди (1970 р.). Підготував Катерину Сердюк — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командних змаганнях, бронзового призера чемпіонату Європи (2002 р.) у командних змаганнях; Віктора Рубана — чемпіона Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) в особистих змаганнях, бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади у командних змаганнях, чемпіона Європи (2002 р.) в особистих змаганнях, володаря Кубка світу (2008 р.).

Грушев Віктор Сергійович — заслужений тренер України (2004 р.). Закінчив ХДІФК (2001 р.). Підготував Олександра Сердюка — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у командних змаганнях, чемпіона Європи (2004 р.).

Сердюк Валерій Андрійович — заслужений тренер України (2001 р.). Закінчив Харківський спортивний факультет КДІФК (1989 р.). Підготував Катерину Сердюк — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командних змаганнях, бронзового призера чемпіонату Європи (2002 р.) у командних змаганнях.